

کارنامه خرد

برای رسیدن به یک ۲۰ خوب

دین و زندگی

مدرس: مرتضی محسنی کبیر

جمعبندی ۱۴۰۲

﴿وَدَاعِيَا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا﴾ (سورة احزاب آية ٤٦)

«سراج»

مرور سرعتی دروس دین و زندگی دوازدهم

مرتضی محسنی کبیر

سایت: Mmohsenikabir.ir

تلگرام: @mmk110

وبلاگ: @mmk110

ویژه امتحان نهایی ۱۴۰۲

توجه: «طبق نظر همه مراجع، اگر تولیدکننده یک اثر، تکثیر و کپی آن اثر را جایز نداند، تکثیر آن حرام است.

خرید و استفاده از آثار تکثیری نیز حرام است. (کتاب دین و زندگی دوازدهم درس ۸ ص ۱۰۱)

تفکر و اندیشه (بخش اول)

اندیشه مانند بذری است که

در ذهن جوانه می‌زند.
در دل و قلب ریشه می‌دواند.
و برگ و بار آن به صورت اعمال ظاهر می‌شود.

پیا بر (ص)

اندیشه:
بهار جوانی را پرطراوت و زیبا می‌سازد.
استعدادها را شکوفا می‌کند.
و امید به آینده‌ای زیبا را نوید می‌بخشد.

حدیث نبوی: «افضل العبادة ادمان التفکر فی اللہ و فی قدرته»: «برترین عبادت، اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست.»

نه در ذات خدا (صیتی - ماهیت)

ربوبیت ص ۲

درس اول: هستی بخش (خالقیت ص ۱۹)

هر کدام از ما براساس فطرت خویش خدا را می‌یابیم (یافتن) و حضورش را درک می‌کنیم و به روشنی می‌دانیم که آفریننده حکیم (هدفدار) آن را هدایت و پشتیبانی (توحید در ربوبیت ص ۲۰) می‌کند و به موجودات مدد می‌رساند.

مقدمه اول: ما و این جهان، وجودمان از خودمان نیست و هستی ما از خودمان سرچشمه نمی‌گیرد و پدیده هستیم.

نیازمندی جهان به خدا در پیدایش: «يا ايها الناس انتم الفقراء الى الله...»
مقدمه دوم: موجوداتی که پدیده هستند و وجودشان از خودشان نیست، در موجود شدن نیازمند به جودی هستند که جودش از خودش باشد. همانطور که چیزهایی که شیرین نیستند، برای شیرین شدن نیازمند به چیزی هستند که جودش شیرین باشد.

شعر: «ذات نایافته از هستی بخش / چون تواند که بود هستی بخش»

«خشک ابری که بود ز آب تهی / ناید از وی صفت آب دهی»

نتیجه: ما و همه پدیده‌های جهان در پدید آمدن و هست شدن نیازمند به جودی هستیم که جودش از خودش و عین ذاتش

باشد. (خداوند = واجب الوجود = علة العلل = قائم به ذات = علت اول)

درس ۱۰ وازدوم: حتی بخش

مرتضی معنی کبیر

نیازمندی جهان به خدا در بقا: نیاز دائمی / بیداری نور با ببع نور / سوله برق با جریان برق

مانند رابطه ساختمان با معمار و بنا (یا ساعت با ساعت ساز) نیست زیرا بنا نه اجزای ساختمان را پدید آورده و نه خواص آن را، کار بنا فقط جابه جا کردن مواد و چینش آن هاست.

تا حدی شبیه رابطه جریان برق با مولد برق است (نیاز دائمی) زیرا موجودات پس از پیدایش نیز همچنان مانند لحظه نخست خلق شدن به خداوند نیازمند هستند، از این رو دائماً به پیشگاه الهی عرض نیاز می کنند.

شعر: «ما چو نایبیم و نوا در ما ز توست / ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست ...» (ما که باشیم - ما عدم هاییم - دم به دم)

آیه: «یا ایها الناس انتم الفقراء الى الله و الله هو الغني الحميد»

آیه: «يسالنه من في السماوات والارض كل يوم هو في شان»

دو دسته انسان ها: ناآگاه (جاهل): به نیاز دائمی به خدا بی توجه اند.

آگاه (عالم): دائماً سابه لطف و رحمت خدا را مشاهده می کنند و خود را نیازمند می بینند.

افزایش معرفت به خدا و رابطه با خدا (افزایش خود شناسی) ← درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش عبودیت و بندگی

(معلول)

معلول (علت) ←

(علت)

دعای پیامبر (ص): «اللهم لا تكلني الى نفسي طرفة عين أبداً.»: «خدایا هیچ گاه مرا چشم به هم زدنی به خودم وامگذار.»

خالق

معنا: تمام موجودات "وجود" خود را از او می گیرند و به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می گذارند (توحید در خالقیت)

آیه: «الله نور السماوات و الارض»: هر موجودی تجلی بخش خداوند و نشانگر حکمت و قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است.

آنان که به دقت و اندیشه در جهان هستی می نگرند، در هر چیزی خدا را مشاهده می کنند. «علم و قدرت» او را می بینند.

شعر: «دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید، اول خدا دید»

شعر: «به صحرا بنگرم، صحرا تو بینم / به دریا بنگرم، دریا تو بینم ...»

حدیث: «ما رایت شیئا الا و رأیت الله قبله (پیدایش) و بعده (معاد) و معه (بقا)»

عزیز

معرفت عمیق و والا: تعریف: در هر چیزی خدا ببینید، در نگاه نخست مشکل - هدفی قابل دسترسی - به خصوص برای جوان و نوجوانان

لازمه: پاکی و صفای قلب - عزم و تصمیم قوی ← به یقین خداوند نیز کمک می کند و لذت چنین معرفتی را به ما خواهد چشاند.

درس ۱ دوازدهم: همتی بخش

موضوعات: **ناتوانی انسان در شناخت ذات چیهستی خداوند:**
محدود: در ذهن می‌گنجد، چیهستی آن‌ها را می‌شناسیم زیرا اموری محدود هستند.
نامحدود: ذهن ما گنجایش آن‌ها را ندارد زیرا لازمه شناخت هر چیزی **احاطه و دسترسی** به آن است.

کیستی
 شناخت خداوند: هستی ← نیاز به **نشانه** ← برای انسان ممکن (تشویق) **فعل امر: باید** **صفات خداوند** **نبوی** (و خوب تفکر در اسماء و صفات خداوند)
 چیهستی (ماهیت و چگونگی) ← نیاز به **احاطه** ← برای انسان ناممکن (ممنوع) **نباید** **احاطه و دسترسی** (حرمت تفکر در ذات)

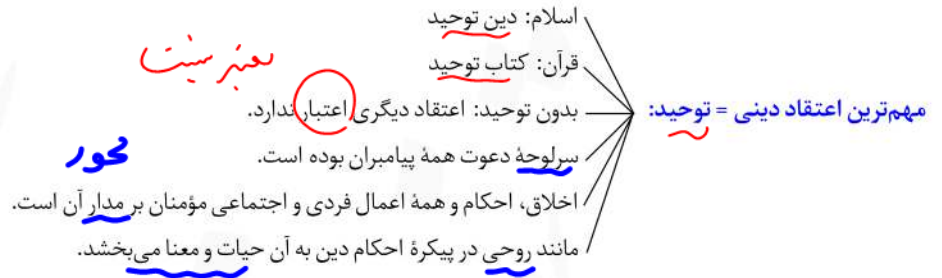
مُحیط	اسم فاعل	خداوند	احاطه کننده
مُحاط	اسم مفعول	مخلوقات	احاطه شده

نیاز موجودات به خداوند یک نیاز دائمی است در پیدایش در بقا

تفاوت‌ها	شبهات‌ها
۱- ساعت‌ساز، هستی بخش، اجزای ساعت نیست و فقط نظم‌دهنده اجزا است، اما خداوند هم هستی بخش است و هم نظم‌دهنده.	۱- جهان و ساعت هر دو پدیده‌اند و به خالق و سازنده نیازمندند.
۲- دوام و بقای ساعت وابسته به ساعت‌ساز نیست، اما دوام و بقای جهان وابسته به خالق آن است.	۲- جهان و ساعت هر دو مرکب از اجزا هستند.
۳- نظم و پیچیدگی جهان بسیار فراتر از پیچیدگی یک ساعت است و نظم ساعت با نظم جهان قابل مقایسه نیست.	۳- جهان و ساعت هر دو منظم و هدف دارند.

درس ۲ دوازدهم: یگانگی بها = اصل و صفت توحید مرتضیٰ محسنی کبیر

جمله لا اله الا الله:

رسول خدا (ص) در آغاز رسالت از مشرکان خواست با گفتن این جمله از شرک و بت پرستی دست بردارند و به خدای یگانگی ایمان آورند. با گفتن این عبارت تمام احکام و حقوق اسلامی فدیه ربمیت شناخته می شود.

دفاع از حقوق او بر دیگر مسلمانان واجب می گشت و در زمره برادران و خواهران دینی قرار می گرفت.

التزام (پایبندی) به آن همه زندگی فرد تازه مسلمان را در رابطه با خدا و خویشتن، خانواده، اجتماع و دیگر مخلوقات تغییر می داد.

درس ۲ دوازدهم: یگانگی هستا

مرتضی معنی کبیر

توحید
نظری (عقیده)
عملی (عبادی) (درس ۳)
معلول

خالقیت: تنها مبدأ و خالق بودن - موجودات همه مخلوق او هستند. در کار آفرینش شریک و همتایی ندارند. - خالق کل شیء - معلول:

اصل توحید است: ﴿و هو الواحد القهار﴾

مالکیت: ﴿و لله ما فی السموات و ما فی الارض...﴾ معلول خالقیت است.

ولایت: حق تصرف و تغییر - سرپرستی - فرمانروایی - ﴿ما لهم من دونه من ولی و لا یشرک فی حکمه احدا﴾ - معلول مالکیت

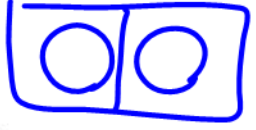
ربوبیت: رب - تدبیر - پرورش - اراده - هدایت - زارع حقیقی - ﴿و هو رب کل شیء﴾ - معلول خالقیت و مالکیت و ولایت است.

حدیث امام علی (ع): «خدای من! مرا این عزت بس که بنده (عبودیت) تو باشم و این افتخار بس که پروردگار (ربوبیت) منی...»

۱۹	اصل و حقیقت توحید	خداوند شریک و همتایی ندارد
	توحید در خالقیت	خداوند در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد

آفریدگار ضابط
پروردگار ربوبیت

مقایسه باغبان: با دیگران: کار زراعت از خودش است.
با خدا: همه چیز را از خدا گرفته و زارع حقیقی خداوند است، (ربوبیت) لذا باید شکرگزار باشد. (عملی)

- ۱) شرک در خالقیت: اعتقاد به چند خالق که این جهان را آفریده اند: در این صورت باید هر دو محدود و ناقص باشند چون کمالات یکدیگر را ندارند. ﴿ام جعلوا لک شرکاء﴾ **بازو در طاعتی:**
- ۲) شرک در مالکیت: اعتقاد به اینکه در کنار (عرض) خداوند، دیگران هم مالک بخشی از جهان هستند. ﴿لا یملکون...﴾
- * اگر کسی شرک در خالقیت داشته باشد، معتقد به شرک در مالکیت نیز خواهد بود.
- ۳) شرک در ولایت: اعتقاد به اینکه در کنار (عرض) خداوند دیگرانی نیز هستند که سرپرستی جهان را عهده دارند و خودشان حق تصرف در جهان را دارند. (اولیاء) **شرک در ولایت**
- ۴) شرک در ربوبیت: اعتقاد به اینکه در کنار (عرض) خدا دیگرانی نیز هستند که تدبیر موجودات را بر عهده دارند. (حسابی جداگانه - مستقل) ﴿قل اغیر الله ابغی رباً﴾

درس ۲ دوازدهم: یگانگی برتا

آیا درخواست از پزشک برای درمان یا بهبود یا توسل به پیامبر (ص) و معصومین (ع) شرک به حساب می آید؟

اولاً: خداوند رابطه علیت را میان پدیده های جهان حاکم کرده است. مادی: آتش موجب گرما و روشنی - دارو سبب شفا و بهبودی، پزشک وسیله درمان و این شرک نیست عمل کردن به قانون الهی است.

معنوی: دعا سبب مغفرت و آمرزش، صدقه موجب دفع بلا، صلّه رحم موجب افزایش عمر

ثانیاً: درخواست از غیر خدا: پزشک به واسطه استفاده از اسباب مادی است. اولیای الهی به واسطه اسباب غیر مادی و معنوی است. و همگی به اذن خدا قابل انجام است. (رابطه طولی)

عقیده به توانایی پیامبر اکرم (ص): وقتی موجب شرک است که این توانایی را از خود آن ها و مستقل از خدا بدانیم. اما اگر این توانایی را صرفاً از خدا و انجام آن را با درخواست اولیاء از خداوند و با اذن خدا بدانیم عین توحید است. اولیای دین در برآوردن حاجات و شفا دادن

بزرگترین فتنه = تنفر

تکفیری ها: تفکر غلطی درباره توحید و شرک دارند و هر مسلمانی که مانند آنان نمی اندیشد را کافر و مشرک می دانند. توسل به پیامبر و معصومین (ع) و طلب دعا و شفیع قرار دادن دیگران برای اینکه خدا انسان را ببخشد را شرک می دانند.

توحید در خالقیت	۱- همه چیز از خداست
توحید در مالکیت	همه چیز از آن خداست
توحید در عملی	همه کارها برای خدا

احد	«قل هو الله احد»	اصل توحید
احد	«و لم یکن له کفو احد»	اصل توحید
احد	«لا یشرک فی حکمه حداً»	توحید در ولایت

و انما

مرتضی معنی کبیر

جهان بینی توحیدی / انکار انفرادی / سبک زندگی توحیدی / دس ۳ دوازدهم: توحید و سبک زندگی = توحید الهی

ریشه سبک زندگی: افکار و اندیشه‌های خاص و جهان بینی ویژه‌ای است (علت) که مسیر زندگی ما را تغییر می‌دهد و سرنوشت دنیا، آخرت ما را رقم می‌زند (معلول).

زندگی توحیدی ریشه در جهان بینی دارد / رپوست / معدل / توحیدی

انتخاب سبک زندگی باید: براساس فکر و به دور از احساسات باشد و دلیل محکم و عقل پسند داشته باشد.

زندگی توحیدی (معلول) ریشه در جهان بینی توحیدی و اعتقادات دارد (علت).

انسانی که خداوند رابه عنوان خالق جهان پذیرفته است و ایمان دارد که او پروردگار هستی است (علت) فتاوی متناسب با این اعتقاد خواهد داشت. (معلول) رپوست

صراط مستقیم / ۳۳ هدا (عقلی) / ۴۳ هدا / ۷۶ بعدیم رپوست

آیه: «ان الله ربی و ربکم (علت) خاستگاه» فاعده هدا صراط مستقیم (معلول)

بازتاب توحید در زندگی: میزان تأثیرگذاری بستگی به درجه ایمان افراد به توحید و یکتا پرستی دارد.

بنده خدا: او را می‌پرستد، خاضع و خاشع، نماز می‌گزارد. شعر: «برآستان جانان گر سر توان نهادن / گلبنگ سربلندی بر آسمان توان زد.» جعفر بن ابی طالب: «ما قبلاً قومی جاهل بودیم، بت می‌پرستیدیم... پیامبر، ما را به خدا فراخواند که او را یگانه بدانیم...»

بازتاب توحید در زندگی / معدل / نتیجه

تعریف: اطاعت از فرمان‌های الهی و پرستش او

ویژگی انسان موحد: قرار دادن تمایلات درونی و تصمیم‌ها و فعالیت‌ها در جهت خواست و رضایت الهی (مانند انتخاب همسر و شغل)

نگرش انسان موحد: هیچ حادثه‌ای در عالم بی حکمت نیست، انسان امیدوار و در مقابل سختی‌ها و مشکلات صبور و استوار است و آن را بستری برای رشد و شکوفایی می‌داند.

شخصیت انسان موحد: ثابت و پایدار، برخوردار از آرامش روحی

وظیفه انسان موحد: موجودات را مخلوقات خدا می‌دانند و در برابر آن‌ها مسئول است.

سخن امام علی (ع): «تقوای الهی پیشه کنید، هم در مورد بندگان خدا، هم در مورد شهرها و آبادی‌ها، چرا که شما در برابر همه این‌ها حتی سرزمین‌ها و چهار پایان مسئولید خدا را اطاعت کنید و از عصیان او بپرهیزید.»

توحید عملی در بعد فردی:

معدل

جهان بینی توحیدی و اعتقادات	علت و سبب
زندگی توحیدی و سبک زندگی و رفتارها	معلول و نتیجه

درس ۳ دوازدهم: توحید و سبک زندگی

شرک عملی در بعد فردی:

تعریف: دل سپردن به هوای نفس (بت درون)، یا در کسب رضایت قدرت‌های مادی و طاغوت‌ها (بت بیرون)

آیه: ﴿ارایت من اتخذ الهه هواه / افانت تكون عليه وكيلا﴾

شخصیت انسان مشرک: درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار و هوای نفس و قدرت‌های مادی او را به بردگی می‌کشاند.

آیه: ﴿(۱) ومن الناس من يعبد الله على حرف (۲) فان اصابه خیر اطمأن به و (۳) ان اصابه فتنه انقلب على وجهه (۴) خسر الدنيا و الآخرة (۵) ذلك هو الخسران المبين﴾

توحید عملی در بعد اجتماعی:

تعریف: قرار گرفتن همه نهادها و ارکان یک جامعه یا نظام اجتماعی در جهت خدا و اطاعت همه جانبه از او

کاربرد: حاکم و زمامدار براساس قوانین الهی به حکومت رسیده باشد و شرایطی که خداوند برای حاکم تعیین کرده است دارا باشد و بکوشد قوانین الهی را در جامعه به اجرا درآورد.

ویژگی‌ها: دارای ارکان اقتصاد و فرهنگ و سایر ابعاد است، عدالت‌گستری، دوری از تفرقه و تضاد، وحدت و هماهنگی، نپذیرفتن حکومت طاغوت، مبارزه با ظالمان و دشمنان خدا، حمایت از محرومان و مستضعفان.

آیه: ﴿يا ايها الذين آمنوا لا تتخذوا عدوی و عدوكم اولياء تلقون اليهم بالموءدة و قد كفروا بما جاءكم من الحق﴾

عظایب نژاد (حکم) ۲۲ ص ۱۴۱

مهربانی (حکمت) = دلیل

فقط دنبال کردن خواسته‌ها و تمایلات دنیوی خود

شرک عملی در بعد اجتماعی:

تنها محور قراردادن منافع خود

اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن نبودن

فراگیر شدن تفرقه و تضاد و از بین رفتن امکان رشد و تعالی

انسان‌های ستمگر بیشتر قدرت پیدا می‌کنند و دیگران را در خدمت امیال خود بکار می‌برند.

نبودن سخن از حاکمیت خداوند و فرمان‌های او، بلکه سخن از حاکمیت طاغوت و دستوراتش است.

میان بعد فردی و بعد اجتماعی توحید عملی رابطه‌ای متقابل (دوسویه = دو طرفه) وجود دارد.

تقابل

متقابل

توحید و شرک
در جهان امروز

توحید روح زندگی دینی است ﴿إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدوه...﴾ و شرک روح زندگی ضد دینی است ﴿أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ...﴾ ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ...﴾

مانک

در جهان امروز، شرک بسیار پیچیده تری از شرک قدیم است:

پیامدهای آن:

تخریب محیط زیست، آلوده شدن طبیعت

پیدا شدن جوامع بسیار فقیر در کنار جوامع بسیار ثروتمند

برخی از این انسان ها، مانند فرعون که «أَنَا رَبُّكُمْ الْأَعْلَى» می گفت؛

خود را پروردگار بزرگ مردم معرفی می کنند (روحیه فرعونیت و تفرعن)

۲) بسیاری از انسان ها - به امور دنیوی سرگرم شده اند.

سیان

خدا را فراموش کرده اند.

خداوند در قلب آن ها جایگاهی ندارد.

ازینت دنیا و لذات و شهوات باعث دوری از خلوت انس با

خدا شده است.

هوی و هوس بت وجودشان شده است و یکسره از خدا

غافل شده اند.

نزد
الوست

درس ۴ دوازدهم: فقط برای تو = افلاص = ترمیمی معنی کبیر

برای تجربه کردن یک زندگی خالص توحیدی، باید اندیشه و قلب و عمل را برای خدا قرار داد و آن گونه که او می پسندد زندگی کرد، آیه: «بگو همانا نماز و عبادت هایم و زندگی و مرگم فقط برای خداست که پروردگار جهانیان است.» ﴿قُلْ اِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

انسان همواره بر سر دوراهی: }
 ۱) بندگی خدا ﴿اِنَّ اَعْبُدُوْنَ﴾ هَذَا صراطِنا سِمْ
 ۲) بندگی هوای نفس و شیطان ﴿اِنَّ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ﴾
 قرار دارد. این همان عهد پیمانی است (گرایش فطری انسان به پرستش) که خداوند از انسان گرفته است. ﴿اَلَمْ اَعْهَدْ اَيْكُم بِاَبْنِي اَدَمَ...﴾

ص ۴۲	اخلاص - عملی	﴿اَللّٰهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾
ص ۱۹	توحید در مالکیت	﴿لِلّٰهِ مَا فِی السَّمَاوَاتِ...﴾
ص ۴۴	افلاص	﴿اِنَّ تَقْوَمُوا لِلّٰهِ﴾

ص ۴۳	عدو مبین
ص ۳۴	الخسران المبین

زیرا شیطان دشمن آشکار است. ﴿اِنَّهُ اَكْبَرُ عَدُوِّ مَبِیْنٍ﴾
 نبوی زبیرا

در حدیث پیامبر (ص) آمده است: «راهیایی شرک بر دل انسان از راه رفتن مورچه‌ای سیاه در شب تاریک بر تخته سنگی سیاه پنهان تر است.» - شعر: «پاسبان حرم دل شده ام شب همه شب / تا در این پرده جز اندیشه او نگذارم»

افلاص اجزای زرد

آیه: ﴿قُلْ اِنَّمَا اَعْبُدُكُمْ بِوَحْدَةِ اَنْ تَقْوَمُوا لِلّٰهِ مِثْلَ شِرْکِیْ فَرَادٰی﴾: * تنها موعظه پیامبر (ص) *، عمل برای رضای خدا همان گونه که او دستور داده است. (شرط قبولی تمام اعمال)

مهم ترین موعظت پیامبر (ص) = فبا ابر با فدا = افلاص

توحید عملی در بُعد اجتماعی	نسبی
توحید عملی در بُعد فردی	زادی

کس فاعلی

* هر عملی از دو جزء تشکیل شده است: اول: نیت که به آن هدف یا قصد نیت می گویند. (ع = عمل، ح = حس، فاعلی)
 دوم: شکار و ظاهر عمل (ع = عمل، ل = ل در حکم، ک = کالبد، آ = ع = حس، فعلی)

دستور زمان

درس ۴ دوازدهم: حفظ برای تو

ارد
عت

- ۱- غفلت از خداوند را کم می کند.
- ۲- راز و نیاز (نیایش) با خداوند و کمک خواستن (استمداد) از او:
- ۳- انسان را از کمک های الهی بهره مند می نماید.

صوم - صبا

ایجاد

۳- دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات (فرائض):
 گناه ایشه درخت اخلاص و بندگی را می سوزاند و آن را به تدریج از بین می برد و توجه به واجبات درخت اخلاص را آبیاری می کند و در میان واجبات روزه تاثیر خاصی در تقویت اخلاص دارد.

حدیث امام علی (ع):
 «تمام اخلاص در دوری از گناهان جمع شده است.»
 «خداوند بدان جهت روزه را واجب کرد تا اخلاص مردم (بیارماید).»

راهی

میوه های درخت اخلاص (دند):

ابتداء - آرزو

وصول

۱- دستیابی به درجاتی از حکمت:
 حکمت: علم محکم و استوار و به دور از خطاست.
 نشان دهنده راه رسیدن به هدف درست مانع لغزش ها و تباهی
 به درجاتی از بصیرت و روشن بینی می رسد که می تواند در شرایط سخت و پیچیده، حق را از باطل تشخیص دهد و گرفتار باطل نشود.
 قرآن کریم، لقمان را به داشتن حکمت وصیف کرده است.
 سخن پیامبر (ص): «هرکس چهل روز کارهای خود را خالصانه برای خدا انجام دهد (علت) چشمه های حکمت و معرفت از دل و زبانش جاری خواهد شد. (معلول)»

والذین یاهدوا... ۲۵ توفیق الهی
آیه ۱۴۲ امداد فاض

۱۳۲

۹۶
د ۱۴۰۱

نبوی

مرتضی معنی کبیر

درس ۴ دوازدهم: نظر برای تو

سبحر

اگر انسان در اخلاص پیش رود (علت)، به مرحله ای می رسد که دیگر فریب وسوسه های شیطان را نمی خورد. (معلول)

شعر: «برو این دام بر مرغی دگر نه / که عنقا را بلند است آشیانه»

انسان مخلص به مرحله ای می رسد که دیگر فریب وسوسه های شیطان را نمی خورد و گرفتار دام های شیطان نمی شود.

مانند حضرت یوسف (ع): که به مقام مخلصین رسیده بود.

آیه ۲۲، ۳۳ و ۳۴ سوره یوسف کلیدواژه های آیه: ﴿لمتننی - راودته (زلیخا) فاستعصم و لئن لم یفعل ما امره -

لیسجتن لیکونا من الصاغرین﴾ (۳۲) ﴿رب السجن احب الی مما یدعوننی الیه - و الا تصرف عنی کیدهن اصب الیهن

(لطف خدا) - و اکن من الجاهلین (یوسف)﴾ (۳۳) ﴿فاستجاب له ربّه فصرف عنه کیدهن (لطف خدا) انه هو

السّمیع العلیم﴾ (۳۴)

۲- نفوذ ناپذیری در برابر وسوسه های شیطانی:

از ثمرات اخلاص

تهدیه زنبی

- تحریک هوس های زودگذر

- کشاندن به گناه

- محروم ساختن از بهشت جاویدان

مقاومت در برابر دام های شیطان نیازمند

۱- روی آوردن (اقبال) به پیشگاه خدا

پذیرش خالصانه فرمان های او

نتیجه گرفتاری در دام های شیطان:

از دست دادن زندگی پاک و بانشاط دنیا

از دست دادن حیات سرشار از شادکامی (خرت)

﴿خسر الدنیا و الآخرة﴾ ۳۷

ثمراتی فراتر از تصور و تخیل انسان

مانند دیدار محبوب حقیقی (لقاء الله) و تقرب به پیشگاه الهی (عند الله) که از طریق بندگی خالصانه خداوند بدست آورده اند.

بنا به تعبیر امیرمؤمنان: ۱- نهایت آرزوی عارفان - ۲- دوست دل های صادقان - ۳- ولی مؤمنان - ۴- معبود عالمیان

۳- دریافت پاداش های وصف نشدنی:

آیات ۹۵ تا ۱۰۰

مرتضی معنی کبیر

درس ۵ دوازدهم: قدرت پرواز = اختیار

وَجَدَ = بافت

کارهای انسان: **جبری و طبیعی:** مانند حرکت قلب برای گردش خون
اختیاری: مانند حرکات پا برای قدم زدن

اختیار: به معنای توانایی برای انجام یک کار یا ترک آن است، یک حقیقت وجدانی است و هر کس آن را در خود می‌یابد. (مشهود - بدیهی)

ندیا را کم بگوئید -

تفکر و تصمیم: اندیشیدن - تردید - سنجیدن - شعر: «این که فردا این کنم یا آن کنم...» ﴿فَمِنْ ابْصَرِ فَلَئْسَهُ وَمِنْ عَمِي فَعَلِيهَا﴾ ﴿أَنَا هَدِيْنَاهُ السَّبِيْلَ...﴾

دلایل و شواهد اختیار: احساس رضایت یا پشیمانی (آزم): خرسندی و ندامت: نتیجه اراده و تصمیم گیری - شعر: «گر نبودی اختیار این شرم چیست...»

مسئولیت پذیری: مسئول کارها و آثار و عواقب عمل خود، جبران - زیان - عهدها و پیمانها - شعر: «هیچ گویی سنگ را فردا بیا...» (تام)

﴿ذَلِكْ بِمَا قَدَّمْتِ اَيْدِيْكُمْ وَاِنَّ اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلّٰمٍ لِّلْعَبِيْدِ﴾

مَدْعُ

رویت ترجمه ۴۴۱ نه ربی (تقدیر نفیم) احساس رضایت یا پشیمانی
﴿ذَلِكْ بِمَا قَدَّمْتِ اَيْدِيْكُمْ وَاِنَّ اللّٰهَ لَيْسَ بِظَلّٰمٍ لِّلْعَبِيْدِ﴾
﴿اَنَا هَدِيْنَاهُ السَّبِيْلَ اَمَّا شَاكِرًا وَاَمَّا كَفُوْرًا﴾ (تقدیر نفیم)
﴿قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرٌ مِّنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ اَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَاَمَّا عَمِي فَعَلِيهَا﴾ (مسئولیت پذیری)

آیات اختیار:

زمینه‌های شکوفایی اختیار ← قانونمندی جهان: خداوند قدرت اختیار و اراده را به ما عطا کرده و از ما خواسته با استفاده از آن، برای زندگی خود برنامه‌ریزی کنیم و در مسیر رشد و کمال تا آنجا پیش رویم که جز خداوند کسی به عظمت آن آگاه نیست.

قدر الهی: بنابر علم و حکمت الهی، تعیین اندازه، ویژگی، حدود، کیفیت و کمیت، روابط میان موجودات، طول، عرض، حجم، مکان، زمان، ریزه کاری‌ها، نقشه جهان، اختیار انسان‌ها، کجی دیوار و محکمی دیوار (مُقَدَّر به تقدیر الهی) و اَسِنَّةٌ بِهٖ تَقْدِيْرُ اللّٰهِ

قانونمندی جهان: قضای الهی: بنابر اراده الهی، فرمان و حکم، به انجام رساندن، پایان دادن، حتمیت بخشیدن، آفریدن، ایجادکردن، به اجرا در آوردن، ریختن و نریختن دیوار

وَاَسِنَّةٌ بِهٖ تَقْضٰى اللّٰهِ (مقضی به قضای الهی) حاکم کردن

حدیث امام علی (ع): «از قضای الهی (ریختن دیوار و مرگ) به قدر الهی (اختیار - عقل و دیوار محکم) پناه می‌برم.»

درس ۵ دوازدهم: قدرت

قدر و قضای الهی با اختیار انسان ناسازگار است.
 تقدیر چیزی و غیر از قانونمندی جهان و نظم در آن است.
 وقتی به حادثه‌ای تعلق گرفت هر قانونی را لغو و هر نظمی را بر هم می‌زند.

پندار نادرست دربارهٔ قضا و قدر:

عنا

هر چیزی مهندسی و قاعدهٔ خاص خود را دارد و تمام جهان بر آن قواعد بنا شده است.
 این قواعد توسط انسان قابل یافتن و بهره‌گیری است.
 بدون پذیرش قضا و قدر الهی هیچ نظمی برقرار نمی‌شود و هیچ زمینه‌ای برای کار اختیاری پدید نمی‌آید.

نگاه درست دربارهٔ قضا و قدر:

دیب

امام علی در پاسخ به فردی که می‌گوید: یا امیرالمؤمنین آیا از قضای الهی می‌گریزی؟ پاسخ داد: «از قضای الهی به قدر الهی پناه می‌برم.»
 ما هیچ اختیاری در تعیین سرنوشت خود نداریم.

اگر قرار باشد دیوار بر سرمان خراب شود حتماً اتفاق خواهد افتاد و ما نمی‌توانیم تغییری در آن ایجاد کنیم.
 بنابراین حرکت و تغییر مکان و تصمیم‌گیری براساس دستور عقل بی‌فایده است.

برداشت نابجای آن فرد

امیرالمؤمنین (رفتار و سپس گفتار خود، نگرش صحیح خود از قدر و قضای الهی را نشان داد و به آن شخص و دیگران آموخت: اعتقاد به قضا و قدر نه تنها مانع تحرک و عمل نیست بلکه عامل و زمینه‌ساز آن است.

اختیار یک تقدیر الهی است و خداوند این‌گونه تعیین کرده است که انسان کارهایش را با اختیار انجام دهد و نمی‌تواند از اختیار که ویژگی ذاتی اوست فرار کند. (خروج از تقدیر ناممکن است)

نقش سفاردها

انواع علل: عرضی: همکاری و مشارکت، کنار هم - هم سطح - مستقیم - مستقل - هم‌ردیف (مانند باغبان - خاک - آب - نور - حرارت - برای گیاه و مانند جایجایی گلدان
 طولی: یک عامل در عامل دیگر - غیر هم سطح - غیرمستقیم - غیرمستقل - مرتبه‌های مختلف (مانند قلم و نوشتن - قلم - دست - ساختار عصبی - اراده - نفس)

سبب دادن

رابطه ارادهٔ انسان با ارادهٔ الهی یک رابطهٔ طولی است.

درس ۶ دوازدهم: سنت های خداوند بر زندگی انسان

تاریخ ۱۷ آبان

قانونمندی حاکم بر جهان خلقت، تجلی **تقدیر الهی** و زمینه ساز **حرکت و پویایی** انسان و به کارگیری **اراده و اختیار** اوست.

سنت های الهی: شناخت قوانین حاکم بر جهان خلقت موجب: ۱- آشنایی با نشانه های الهی

۲- بهره گرفتن از طبیعت

شناخت قوانین حاکم بر زندگی انسان ها موجب: ۱- نگرش صحیح به همه موارد و حوادث زندگی مانند تلخی ها و شیرینی ها و شکست ها ...

۲- دیدگاه انسان را نسبت به وقایع و حوادث جهان از دیگران ممتاز می سازد.

۳- در روابط انسان با خدا، با خود، با خلقت و با دیگران تأثیر به سزایی دارد. ۱۹

معنا: قرار دادن فرد در شرایط و موقعیتی که صفات درونی خود را بروز دهد و درستی یا نادرستی آنچه ادعا کرده را مشخص سازد.

انواع امتحان: **بشری:** برای آگاهی از حقیقت درون افراد است.

الهی: برای رشد دادن و به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.

۱۴

۱- سنت ابتلاء (امتحان):

(عام ترین و فراگیرترین)

(أمنًا - یفتنون - فتنه -

نبلوکم - بلاء)

شامل همه انسان ها در همه دوران ها می شود.

هویت و شخصیت انسان ها با این ابتلاها ساخته و شناخته می شود.

کوچک ترین حادثه ای که پیرامون ما رخ می دهد امتحانی برای ماست برای روشن شدن تصمیم ها و عملکردها

آیه: ﴿كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلینَا تَرْجَعُونَ﴾

اگر انسان ایمان به خدا و بندگی او را اعلام کند وارد آزمایش های خاص آن می شود.

حدیث امام صادق (ع): «انما المؤمن بمنزلة كفة المیزان، كلما زيد فی ایمانه زيد فی بلائه»

آیه: ﴿احسب الناس ان یترکوا ان یقولوا آمنوا وهم لایفتنون﴾

فراگیرترین

نجمی ۲۵۱۲

خداوند

۶۵

مرباب ایمان و مرباب ایمان

در ۶ دوازدهم: سنت های خداوند بر زندگی انسان
لجابت → امداد ۷۱ توفیق ۷۰ امداد و اسدراج ۷۲

عام

دسته ای به ندای حقیقت پاسخ مثبت می دهند: لوازم و امکانات رسیدن به حق را می یابد مراتب کمال را می پیماید.

۲- سنت امداد عام الهی: مردم در برابر دعوت انبیا دو دسته اند.

دسته ای **لجابت** ورزیده و در مقابل حق می ایستند: کسی که فقط دنیا را انتخاب کرده، همان را بدست می آورد.

(تمذ - عطاء - محظورا)

ترجمه آیه: «کسانی که زندگی دنیا را جملات آن را بخواهند حاصل کارهایشان را در همین دنیا به آنان می دهیم و کم و کاستی نخواهند دید اما اینان در آخرت جز آتش دوزخ نند و هر چه در دنیا کرده اند بر باد رفته و آنچه را که انجام می دهند، باطل است.»

آیه: «کلا تمذ هولاء و هولاء من عطاء بیک و ماکان عطاء بیک محظورا» - رحمت واسعة الهی

امکانات → امداد و اسدراج

ان هدینا البسل
۵۵

نسبت به کسانی که: با نیت پاک قدم در راه حق می گذارند.

و سعادت جهان آخرت و رضایت پروردگار را هدف قرار دهند.

۳- امداد خاص (توفیق الهی): (جاهدوا - لنهیدینهم)

معنا: در فرهنگ قرآن کریم توفیق به معنای آسان نمودن است.

تعریف: همراه با سعی و تلاش که انسان از خود نشان می دهد، خداوند نیز شرایط و اسباب را در جهان فراهم می سازد که وی بتواند آسان تر به مقصد برسد.

نجه ابوییت

نصرت و هدایت الهی (معلول) به دنبال تلاش و مجاهدت (علت) و حمایت خداوند از انسان تلاشگر و مجاهد - دست او را می گیرد و با پشتیبانی خود به پیش می برد

آیه: «و الذین جاهدوا فینا لنهیدینهم سلیمان از الله لمع المحسنین»

جلوه های توفیق:

ایجاد زمینه مناسب برای رشد و تعالی شخص مؤمن مانند یافتن دوست خوب و ...

در کسب توفیق الهی (عامل درونی) (مانند روحیه حق پذیری) مثال: شنیدن آیات قرآن: **لجابت**

تقویت ایمان

مثال: گذشتن از کنار مسجد: نماز اول وقت

بی توجه

نقش تعیین کننده دارد.

درس ۶ دوازدهم: سنت های خداوند بر زندگی انسان

پستی زنی
رطف - صریا
توبه

امداد یا

استدراج کذبوا بایاتنا - املی - سنستدرجهم

لطف و مهربانی خداوند نسبت به همه (نیکوکار و گناهکار)
آیه: «پروردگار شما رحمت را بر خود واجب کرده است.» ﴿کتاب ربکم علی نفسه الرحمة﴾ (ص ۶۱ دوازدهم)
حتی آنجا که خداوند بر کسی که غضب می کند، از دریچه لطف و رحمت است (مانند مادری که بر فرزندش سخت می گیرد).
راه بازگشت گناهکار به خدا همیشه باز (مفتوح) است. - «یا من سبقت رحمته غضبه» (عماک بپوش بپیر)
نمونه ها: آموزش با توبه و انجام کار نیک، حفظ آبروی گناهکار (ستار العیوب) - پذیرش عبادت اندک - رضایت سریع (سریع الرضا)
فرمان صبر کردن در نوشتن گناه و فوراً ثبت کردن کار نیک توسط فرشتگان
آیه: ﴿من جاء بالحسنة فله عشر امثالها (فضل) و من جاء بالسئنة فلا یجزي الا مثلها (عدل) و هم لا یظلمون﴾
مذ برابر

در گناه و باطل پیش روند.
از کار خود خرسند باشند.
با حق دشمنی (عناد) و لجاجت
بر امکانات و نعمت های آنان می افزاید.
مهلت ها و نعمت ها ... به صورت بلائی الهی
هلاکت ابدی

امداد

کذبوا بایاتنا	استدراج	۷۵
کذبوا فاخذناهم	تأثیر اعمال انسان در زندگی او	۷۷

سنت حاکم بر زندگی معاندان (دشمنان) و غرق شدگان (مغروقان) در گناه
حدیث: سخن امام علی (ع):
چه بسا احسان بی در پی ← کسی را گرفتار کند.
چه بسا پرده پوشی ← او را مغرور سازد.
چه بسا با ستایش مردم ← فریب خورد.
خدا هیچ کس را همانند کسی که مهلت داده، امتحان و آزمایش نکرده است.
آیه: ﴿(۱) و الذین کذبوا بایاتنا (۲) سنستدرجهم (۳) من حیث لا یعلمون و (۴) املی لهم (۵) ان کیدی متین﴾

بلوکی

امداد عام	ص ۷۰
لجاجت	توفیق ص ۷۱
املا و استدراج	ص ۷۲

تدبیر استدر

تدریجی
روارندب
۱۸

6- تأثیر اعمال انسان در زندگی او:

آینده زندگی هر فرد به اتفاقا... موارد بسیار تحت تأثیر رفتارهای گذشته او اعم از خوب و بد است.

آیه: ﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ (+) وَلَكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ (-)﴾

نتیجه (توفیق الهی) بدول نتیجه

* توحید عملی در بعد اجتماعی (قری) * باز شدن برکات الهی معلول ایمان و تقوای الهی است.

حدیث امام صادق (ع): «من يموت بالذنوب أكثر ممّن يموت بالاجال (-)» **موت بدو**

«من يعيش بالاحسان أكثر ممّن يعيش بالأعمار (+)» **زندگی بدو**

نمونه کارهای نیک تأثیرگذار در افزایش عمر: صلّه رحم - محبت به خویشان، صدقه (کمیت)

نمونه کارهای بد تأثیرگذار در کوتاهی عمر: قطع رحم - بی محبتی به خویشان (کمیت)

نمونه کارهای نیک که زندگی را بهبود می بخشد (کیفیت): احسان به والدین، امانت داری، لقمه حلال، آب دادن به درختان، برطرف کردن غصه دیگران.

نمونه کارهای شر که باعث نزول بلاء و عدم استجاب دعا می شود: ظلم به دیگران، افزایش گناه فردی و اجتماعی.

مرتضی عینی کبیر

درس ۲ دوازدهم: بازگشت

بخش دوم ۷۶

اهداف

زانیض

حرکت به سمت رشد و کمال:

آغاز هر حرکت، از جمله حرکت به سوی رشد و کمال، اندیشه و تفکر است.

گام بعدی حرکت برای کسب کمالات و مدارج معنوی و انسانی است. (انجام واجبات و ترک محرمات)

آیه: ﴿فَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ﴾ (علت) فسیدخلهم فی رحمة منه و فضل و یهدیهم الیه صراطاً مستقیماً (معلول) ﴿سنت توفیق الہی﴾

رحمانیت و محبت خداوند: حدیث قدسی خطاب به حضرت داوود: «ای داوود! اگر روی گردانان از من می دانستند که چگونه انتظار آن ها را می کشم... بند بند وجودشان

از محبت من، از هم می گسست.» (اشتیاقی خدا به رستگاری ما) غفاریت خداوند

۳۲
۴۷
۷۶

نفس اماره

برای تکمیل پیمان های قبلی و پیمودن ادامه راه نیست.

انواع تصمیم ها:

برای بازگشت از مسیری که چندی به غلط پیموده شده (انقلاب علیه خود دانی = توبه)

مثال: متحول شدن بشرین حارث با جمله امام موسی کاظم (ع) که فرمود: «اگر بنده می بود، حرمت صاحب خود را نگه می داشت...»

انقلاب علیه خود دانی (نفس اماره)

توبه و بازگشت (حقیقت توبه)

توبه درباره بندگان: بازگشت از گناه به سوی خدا و قرار گرفتن در دامن عفو و غفران اوست. (توبه عبد)

توب

درباره خداوند: گشودن درهای رحمت الهی به سوی بنده کار و بازگشت آرامش به قلب او. (توبه معبود)

حالت نینما: آن حالش این باشد؛ بد شد، کانه این کار را نمی کردم... (حتی اگر در دا باشد و به نایز حارح نکده باشد).

توبه صغی

حدیث امام اقا. ع: «برای توبه کردن پشیمانی کافی است.»

توبه و پاکی:

تعریف: توبه گناه، رج می کند و آن ست و ش دهد. (پیرایش یا تخلیه)

۱۴۰۱

حدیث: رسول خدا (ص): «التائب من الذنب دئب له»

امام علی (ع): «التوبه تطهر القلوب و تغسل نوب»

مانند کسی که اصلاً توبه نکرده

دوزخ

مرتضی عینی کبیر

بجز شرک

گناه = ستم نغی صم

- ۱- با توبه همه گناهان حتی شرک هم آمرزیده می شود آیه: ﴿یا عبادِی (توحید در مالکیت) الذّین اسرفوا علی انفسهم لا تقنطوا من رحمة الله (علت - حکم)
- ۱- ان الله یغفر الذّنوب جمیعاً ۲- انه هو الغفور الرحیم (حکمت)
- ۲- توبه نه تنها گناهان را پاک می کند بلکه به کسی که ایمان و عمل صالح، گناهان را به حسنات تبدیل می کند آیه: «هرکس بازگردد و ایمان آورد و عمل صالح انجام دهد خداوند گناهان آنان را به حسنات تبدیل می کند زیرا خداوند آمرزنده و مهربان است.» (قدر مطلق: میل به مثبت)
- ۳- توبه در جوانی آسان تر است. پیامبر (ص): «کسی نزد من (خداوند) محبوب تر از جوان توبه کار نیست.»
- ۴- در توبه همیشه باز است (سنت سبقت رحمت بر غضب)، اما توفیق توبه همواره میسر نیست، باید لحظه های توفیق را شکار کرد.
- ۵- تکرار توبه اگر واقعی باشد، موجب محبوب شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او می شود. آیه: ﴿ان الله یحبّ التّوابین و یحبّ المتطهّرين﴾

چند نکته:

۷۱

- ۱- نامید کردن از رحمت الهی: دعوت به گناه با وعده گناه کن و بعد توبه کن و سپس مأیوس کردن ← آب که از سرگذشت چه یک وجب چه صد وجب / حالی که آدمی، هر قدر که بد باشد، اگر واقعاً توبه کند، حتماً خداوند توبه اش را می پذیرد، شعر: «بازاً بازاً هر آنچه هستی بازاً ... این درگه ما درگه نومیدی نیست» ﴿لا تقنطوا من رحمة الله ...﴾
- ۲- به تأخیر انداختن توبه (تسویف): انسان را به تسویف می کشاند (سوف استغفر) (امروز و فردا کردن توبه) بیشتر برای گمراه کردن جوانان - میل به توبه را خاموش می کند. سبب عادت جوان به گناه می شود.
- ۳- گام به گام کشاندن به سوی گناه: گام به گام و آهسته و تدریجی انسان را به گناه می کشاند به طوری که متوجه زشتی گناه قبیح ن شود.

حیله های شیطان:

۵۳

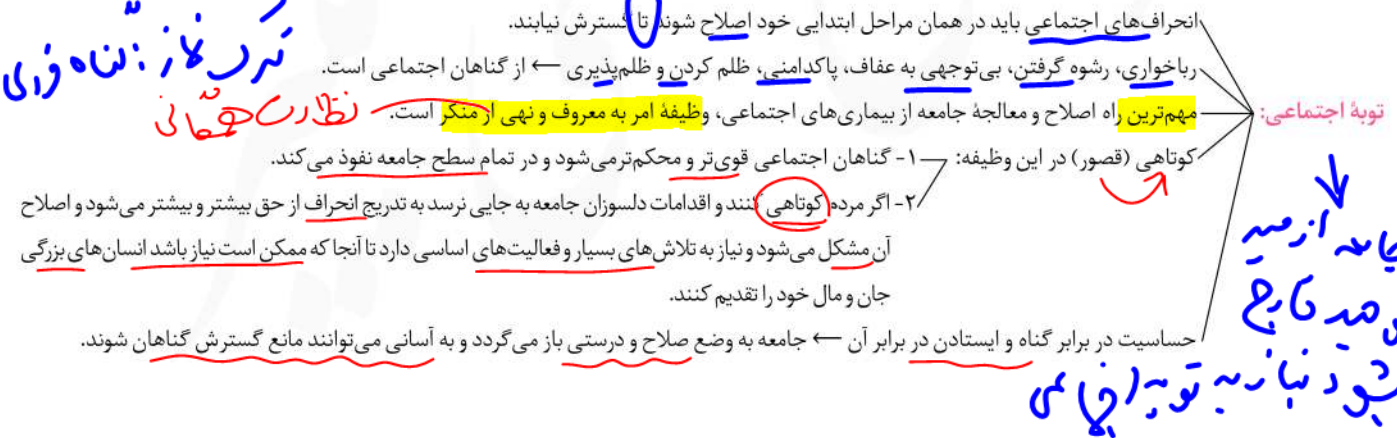

مرتضی حسنی کبیر
شش نوبه

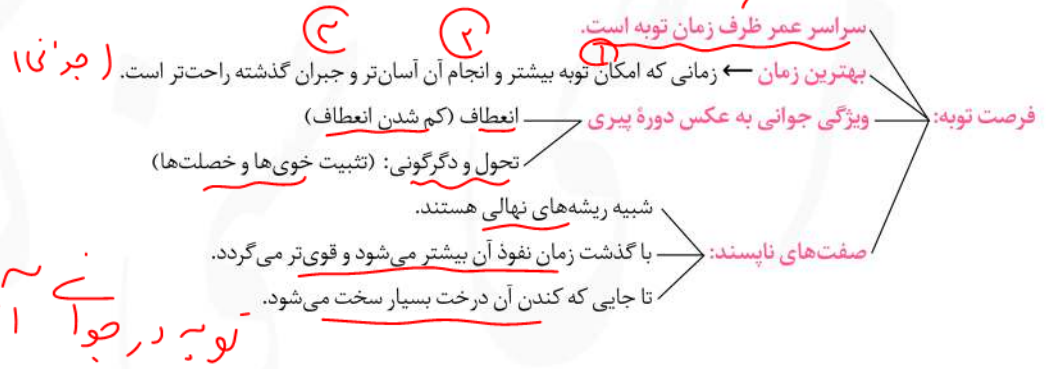
مکانها
نویسها

نرسد باز: نه زوی
نظارت همسانی

سید

درس ۸ دوازدهم: احکام الهی در زندگی امروز

مرتضی معنی کبیر

احکام

حرام - واجب - مکب - واجب کفای - صلاحات بجز - پاداش اخروی

رتقاری تزکیه نفسی

رمز سعادت و رستگاری است. (آیه ۹ سوره شمس: ﴿قَدْ افْلَحَ (مَعْلُول) مَنْ زَكَاهَا (عَلَت)﴾)

زمانی اتفاق می افتد که نفس ما از آلودگی ها پاک شود.

این کار با توبه از گناهان آغاز می شود و با عمل به دستورات الهی تداوم می یابد. (احکام)

تزکیه نفس:

۱ اینترنت - واجب کفای

۲ ضرورت - واجب کفای

۳ صلوات - واجب کفای

۴ دولت - مؤمن - مدیران: واجب

تضمین کننده زندگی، سالم در دنیا و تأمین کننده سعادت و نیک بختی اخروی و ابدی

نمی توان با دنیا نگاه کرد. دین الهی را با قوانند بشری که اهداف محدودی دارند مقایسه کرد.

خدا می داند که فلان کار مانع بزرگ است. اما در دنیا نمی بینیم. پس باید به دنبال راهی باشیم.

آیه: «هیچ سس نمی داند چه پاداش هایی که روشنی چشم است برای آن که این پاداش را کارهایی که انسان دادند.»

حدیث قدسی: «برای نگان نیکوکارم (در سنین) چیزهایی دحیره کرده ام که به چشمی دیده، نه گوئی شنیده و نه به دهن کسی خطور کرده است.»

زندگی دینیم با شیوه زندگی ابل اعتمادی است که پیش روی هر انسان دردمند عاقبت اندیش قرار دارد.

داوند و اعتماد به دستورات او، هرگونه نگرانی نیست نه آینده را از بین می برد.

آیه: ﴿افمن اسس بنیانه علی تقوی من الله و رضوان خیر ام من اسس بنیانه علی شفا جرف هار فانهار به نار جهنم و الله لا یهدی القوم الظالمین﴾

ریحانه راه اولین

۹۵

۱ خنوری

۲

لبه برتقاه

کناهار

فرهنگ:

تعریف: روح معنوی حاکم بر جامعه و نشان دهنده هویت و شخصیت آن است.

معیارهای تشخیص ارزشمندی فرهنگ: اصلی: ایمان و اعتقاد به خدا، پیامبران و معاد (توحید، نبوت و معاد)

معیارهای دیگر: توجه به عدالت، خردورزی، علم و عفاف پاکدامنی، دوری از شهوت و غضب و پابندی به احکام و دستورات الهی

احکام عرصه فرهنگ و ارتباطات:

۱- تولید، توزیع و تبلیغ فیلمها و ... به منظور گسترش (اشاعه) فرهنگ و معارف اسلامی و مبارزه با تهاجم فرهنگی و ... از مصادیق مهم عمل صالح و از واجبات کفایی و دارای پاداش اخروی است.
نکته مهم: حق نشر، حق تکثیر یا کپی رایج، مجموعه‌ای از حقوقی است که به پدیدآورنده یک اثر در حوزه‌های مختلف تعلق می‌گیرد. تنها پدیدآورنده آن اثر اجازه نشر و تکثیر آن را دارد و هرگونه بهره‌برداری نیاز به دریافت اجازه است.
طبق نظر همه مراجع: اگر تولیدکننده یک اثر، تکثیر و کپی آن اثر را جایز نداند تکثیر آن حرام است، خرید و استفاده از این آثار تکثیری نیز حرام است.

۲- ایجاد پایگاه‌های اینترنتی و شبکه‌های اجتماعی به منظور اشاعه (گسترش) فرهنگ و معارف اسلامی و مقابله با اندیشه‌های کفرآمیز مستحب است و در مواردی واجب کفایی است، افرادی که توانایی علمی، فنی و مالی آن را دارند باید به ایجاد آن مبادرت کنند. (واجب کفایی) بنابراین: بر دولت اسلامی واجب است که زیر ساخت‌های لازم را برای پایگاه‌های ارتباطی بومی داخلی فراهم کند.

۳- استفاده از موسیقی سنتی و کلاسیک و یا سنتی و غیر سنتی و مدرن جایز و حلال است بجز آن موسیقی که ... ننگان شویب (۱) ... ندوباری و شهوت را تقویت و تحریک می‌کند (۲) ... ب مجالس لهو و لعب است (اعت حمت)، حرام است.

۴- تولید، توزیع و تبلیغ فیلمها ... آنها که موجب ... می‌شوند و یا در بردارند ... مناسب با ... گناه باشد (اعت حمت) ... ناهان بزرگ ... نمرده شده و خرید و فروش ... و گوش کردن آن حرام است.

۵- شرکت در مجالس شادی مانند جشن عروسی، جشن‌های مذهبی و ما ... جایز است و حتی اگر ... مستحب است. به شرط آن که در این مجالس، احکام دینیه مانند روابط محرم و نامحرم رعایت شود.

حمت > احترام حمت + حمت کتاب + احترام حمت + حمت کتاب

فرهنگ:

تعریف: روح معنوی حاکم بر جامعه و نشان دهنده هویت و شخصیت آن است.

معیارهای تشخیص ارزشمندی فرهنگ:

اصلی: ایمان و اعتقاد به خدا، پیامبران و معاد (توحید، نبوت و معاد)

معیارهای دیگر: توجه به عدالت، خردورزی، علم و عفاف پاکدامنی، دوری از شهوت و غضب و پابندی به احکام و دستورات الهی

احکام عرصه

فرهنگ و ارتباطات:

۱- تولید، توزیع و تبلیغ فیلم‌ها و ... به منظور گسترش (اشاعه) فرهنگ و معارف اسلامی و مبارزه با تهاجم فرهنگی و ... از مصادیق مهم عمل صالح و از واجبات کفایی و دارای پاداش اخروی است.

نکته مهم: حق نشر، حق تکثیر یا کپی رایت، مجموعه‌ای از حقوقی است که به پدیدآورنده یک اثر در حوزه‌های مختلف تعلق می‌گیرد.

تنها پدیدآورنده آن اثر اجازه نشر و تکثیر آن را دارد و هرگونه بهره‌برداری نیاز به دریافت اجازه است.

طبق نظر همه مراجع: اگر تولیدکننده یک اثر، تکثیر و کپی آن اثر را جایز نداند تکثیر آن حرام است، خرید و استفاده از این

آثار تکثیری نیز حرام است.

۲- ایجاد پایگاه‌های اینترنتی و شبکه‌های اجتماعی به منظور اشاعه (گسترش) فرهنگ و معارف اسلامی و مقابله با اندیشه‌های کفرآمیز مستحب

است و در مواردی واجب کفایی است، افرادی که توانایی علمی، فنی و مالی آن را دارند باید به ایجاد آن مبادرت کنند. (واجب کفایی)

بنابراین: بر دولت اسلامی واجب است که زیر ساخت‌های لازم را برای پایگاه‌های ارتباطی بومی داخلی فراهم کند.

بر ما واجب است که حتی المقدور از وسایل ارتباطی داخلی بهره ببریم و مانع نفوذ سلطه رسانه‌ای بیگانگان شویم.

۳- استفاده از موسیقی سنتی و کلاسیک و یا سنتی و غیر سنتی و مدرن جایز و حلال است بجز آن موسیقی که بی‌بندوباری و شهوت را تقویت

و تحریک می‌کند و مناسب مجالس لهو و لعب است (علت حرمت)، حرام است.

۴- تولید، توزیع و تبلیغ فیلم‌ها و سایر رسانه‌ها که موجب انحراف و فساد می‌شوند و یا در بردارنده موسیقی مطرب و مناسب با مجالس لهو و

گناه باشد (علت حرمت) از گناهان بزرگ شمرده شده و خرید و فروش و تماشا و گوش کردن آن حرام است.

۵- شرکت در مجالس شادی مانند جشن عروسی، جشن‌های مذهبی و ملی جایز است و حتی اگر موجب صله رحم شود مستحب است. به شرط

آن که در این مجالس، احکام دینی مانند روابط محرم و نامحرم رعایت شود.

- ۱- اسلام از مسلمانان می خواهد از هرکاری که تندرستی را به خطر می اندازد، دوری کند، قوی تر شدن وقتی ارزشمند است که سبب تواضع و فروتنی انسان شود نه فخر فروشی.
- ۲- کسانی که در برگزاری بازی ها و ورزش های دسته جمعی پیش قدم می شوند از پاداش اخروی بهره مند خواهند شد.
- ۳- شرط بندی از امور زبان آو، روسی و اجتماعی (علت حرمت) است (لا ضرر و لا ضرار فی الاسلام) (ص ۳۰ یازدهم) و انجام آن حتی در بازی ها و ورزش های معمولی نیز حرام می باشد. (در هر شرایطی)
- ۴- اگر ورزش و بازی های ورزشی برای دور شدن افراد جامعه از فساد ضرورت یابد، فراهم کردن امکانات آن واجب کفایی است.

احکام عرصه اقتصاد:

- سبک زندگی در عصر حاضر:** تولید انبوه کالا - مصرف فراوان - کاهش منابع زمین - نابودی محیط زیست ۱۳۰ - ۱۳۶
- ۱- مسئولین باید اقتصاد کشور را به گونه‌ای مدیریت کنند که این امور محقق شود:
 - ۱: استقلال اقتصادی وعدم سلطه و نفوذ بیگانگان
 - ۲: پیشروی به سوی عدالت و قسط و کاهش فاصله طبقاتی
 - ۳: حرکت بسوی آبادانی و عمران در عین دوری از دنیازدگی و تجمل گرایی
 - ۲- تلاش برای رزق و روزی حلال و پرهیز از عواملی که باعث ناپاک شدن روزی می شود:
 - تولید کالا یا کیفیت باشد. (ب کیفیت بناندا)
 - فریبکاری در معامله نباشد.
 - ۳- برای آشنایی با حلال و حرام در کسب و کار و تجارت باید با احکام تجارت آشنا شویم. (امام علی ع): «یا معشر التجار، الفقه ثم المتجر» ← استفاده از کالای ایرانی و تولید کالای مرغوب - اگر مصرف کالای خارجی سبب وابستگی شود واجب است از خرید آن خودداری کنیم.
 - ۴- واجب است بر:
 - مسئولین از اشرافی گری و تجمل گرایی اجتناب کنند: مهم تر بر عوام است، عقب ماندگی، اقتصادی و بوجود آمدن فاصله طبقاتی است و علاوه بر آثار منفی اقتصادی باعث بی اعتمادی عوام است. واجب است در تجمل گرایی میان مردم می شود.
 - مجموعه افراد جامعه با:
 - پیروی از پیاپی (ع)
 - روابط اقتصادی را سالم نگه دارند.
 - و امر به معروف و نهی از منکر
 - ۵- جلوگیری از تخریب محیط زیست - توصیه به دیگران.
 - ۶- عدم اکتفا به مددگاری - مراعات دیگران و پیشه کردن ساده زیستی.
 - ۷- حفظ اقتصادی را به گونه‌ای تنظیم کند که سوره‌های سلطه‌گر نتوانند در مواقع خطر کشور ما را تهدید قرار دهند.
 - ۸- نوع تجارتی به نفع رژیم صهیونیستی (وارد کردن و ترویج کردن) حرام است. (در هر شرایطی)

بدون قید و شرط

۱۰۴
۱۳۵
XXXXXXXXXXXX
نظام الله

اساس

درس ۹ دوازدهم: پایه‌های استوار = معیارهای تمدن اسلامی

مرتضی معنی‌گیر

گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام نیازمند: (۱) تغییر در نگرش انسان‌ها

نیانندگی: تحول بنیادین در شیوه زندگی فردی و اجتماعی

آغاز رسالت از شهر مکه (۱۳ سال) و پایه‌گذاری جامعه دینی در مدینه (۱۰ سال)

۱- ایمان به خدا (توحید و یکتاپرستی)

آیه: «من آمن بالله...»

قولوا لا اله الا الله

نبوی حدیث پیامبر: «ای مردم بگویند معبودی جز (الله) نیست تا راستگار شوید.»

۲- ایمان به زندگی در آخرت (معاد)

آیه: «... اليوم الآخر و عمل صالحا فلهم اجرهم عند ربهم و لا خوف عليهم و لا هم يحزنون»

فراتر بردن افق نگاه انسان‌ها از محدوده زندگی دنیوی

معیارهای

تمدن اسلامی:

۳- پذیرش ولایت الهی و دوری از حاکمیت طاغوت:

آیه: «یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم»

حاکمیت ولایت الهی باشد و نظام اجتماعی بر پایه قوانین و دستورات الهی استوار گردد.

از دلائل سبکی قدرت الهی

خلفای بنی امیه و بنی عباس: خارج شدن از دایره ولایت الهی

حکومتشان بر اساس امیال خود بود.

۴- عدالت اجتماعی: بر پایه جامعه عدالت محور:

مظلوم بتواند به آسانی حق خود را از ظالم بستاند.

امکان رشد برای همه انسان‌ها فراهم شود.

برقراری فرهنگ برابری و مساوات:

آیه: «لقد ارسلنا رسلنا بالبینات و انزلنا معهم الكتاب و المیزان ليقوم الناس بالقسط»

حدیث پیامبر (ص): «برترین جهاد سخن حقی است که انسان در مقابل سلطانی ستمگر بر زبان آورد.»

اوصاف قرآنی:

نمازگزاران (مصلین): قرار دادن حق معینی برای محرومان از مال خود

تکذیب کنندگان (مکذبین) دین: راندن یتیمان

تشویق نکردن دیگران به اطعام مساکین

وضعت

مذاکره: فرمانده سپاه مسلمانان (زهره بن عبدالله) با فرمانده سپاه ساسانیان (رستم فرخزاد) علت اختلاف: مردم همه از یک

پدر و مادر زاده شده‌اند و همه برادر و خواهر یکدیگرند (عدم تبعیض طبقاتی)، علت برتری اسلام

- ۱- توبه
- ۲- معاد
- ۳- پذیرش ولایت
- ۴- عدالت
- ۵- زن - عزت زن
- ۶- علم

توبه زندگی

دوری

فایل

مرتضی محسنی کبیر

درس ۹ دوازدهم: پایه نهم استوار

تکوی بزرگ

وضیعت

۵- ارتقای جایگاه خانواده و احیای منزلت زن:

خانواده: کانون رشد و تربیت انسانها

مانع اصلی فساد و تباهی

احیای منزلت زن و ارزش های اصیل او از عناصر اصلی دین و اهداف مهم پیامبر اکرم (ص)

زن: قبل اسلام در دوره جاهلیت:

زن همچون کالا تلقی می شود.

از کمترین حقوق فردی و اجتماعی حتی از حق مالکیت برخوردار نبود. ۱۱۲

تولد دختر مایه سرافکنندگی بود.

محروم از هرگونه احترام و جایگاه

رفتار پیامبر با دخترش حضرت فاطمه (س)

استقلال مالی، زنان حق مالکیت داشتند و وقف می کردند. ۱۱۴

حق تحصیل زنان

حدیث: «هیچ مردی نیست که زنی از محارم خود را شاد کند...»

حدیث: «دختران چه فرزندان خوبی هستند سرشار از لطف...»

فتاوی ایشان با دخترش حضرت فاطمه (س) برای جامعه آن روز بسیار آموزنده بود...

پیامبر همواره دست دخترش را می بوسید (رفتار)

حدیث: «بهترین زنان چهار تن اند: مریم، آسیه، خدیجه و فاطمه (س)» (ماخف)

«خداوند از خشنودی فاطمه خشنود...»

«فاطمه پاره تن من است...»

در عصر بنی امیه و بنی عباس بازگشت به جاهلیت، حرم سرا

آیه: «و من آیاته ان خلق لکم من انفسکم ازواجاً لتسکنوا الیهن و جعل بینکم مودة و

رحمة ان فی ذلک لآیات لقوم یتفکرون»

درس ۹ دوازدهم: پایه‌های استوار

مرتضی محسنی کبیر

۱۷

در جاهلیت: نشانه‌های اندکی از تعقل و تفکر بود. - زندگی سرشار از خرافات - فقط هفده نفر خواندن و نوشتن می دانستند.

XXX

بعد از اسلام: جامعه جاهل متحول شد. - ننگ مبتنی بر تفکر و علم - اولین یات که آغازگر رسالت بود درباره دانش و آموختن بود.

۶- عقل‌گرایی و علم‌آموزی - نزول تدریجی قرآن و دعوت مکرر آن و تسویق دائمی پیامبر (علت) سد جاهلیت و خرافه‌گرایی را شکست و آن‌ها را مشتاق علم ساخت. (معلول)

ابتدا

حدیث پیامبر (ص): «طلب علم بر هر مرد و زن واجب است.»

«کسی که دوست دارد نگاهش به چهره کسانی افتد که از آتش دوزخ در امان اند به جویندگان علم بنگرد. سوگند به کسی که جان من در دست قدرت اوست هر شاگردی که برای تحصیل علم [نه به قصد شهرت و نه برای تظاهر و تفاخر]، به خانه عالمی رفت و آمد کند در هر گامی، ثواب و پاداش عبادت یکساله عابد راى منظور می‌گردد و برای هر قدمی که در این مسیر می‌نهد، شهر آبادی در بهشت برای او آماده می‌سازند، بر روی زمین که راه می‌رود زمین نیز برای او طلب آموزش می‌کند...»

حدیث حضرت فاطمه (س) در برابر سؤالات بسیار زن سؤال کننده: «من هم کارگزارم خود را خادم خداوند قرار داده‌ام مزد من در برابر هر سؤالی که پاسخ دهم، از مجموع مرواریدهایی که فاصله میان زمین و آسمان را پر کند بیشتر است، پس سزاوار است که از پرسش‌های تو احساس رنج و زحمت نکنم.» (سنت سبقت رحمت بر غضب)

خردمندان

آیه: «قل هل یستوی الذین یعلمون و الذین لا یعلمون انما نذکر اولوا الالباب»

تلاش پیامبر (ص) و معصومین: سبب علاقه مسلمان به علم و دانش شد

توسعه شاخه‌های علمی (تا پانصد شاخه)

رشد و تربیت دانشمندان بزرگ اسلامی: این سینا: آثارش از عوامل اصلی تحول در اروپا

ملاصدرا: هماهنگی میان دین و تفکر عقلی

علم‌آموزی زنان مدینه از پیامبر (ص) و حضرت فاطمه (س) و راوی حدیث بودن همسران پیامبر (ص)

غل هر بنوی
الامی ر ابیر...

۴۲

اولی الامر	امامان
اولوا الالباب	خردمندان

فصل جدید

اروپا تاکنون حداقل شاهد سه تمدن بوده است که آخرین آن یا همان تمدن جدید، تقریباً تمامی جوامع جهان امروز را تحت تأثیر خود قرار داده است.

فواید آشنایی با نقاط ضعف و قوت تمدن جدید: اول: تأثیرپذیری و تأثیرگذاری - هر قدر آگاهی و هوشیاری ما بیشتر باشد (علت) قدرت تأثیرگذاری ما بیشتر خواهد بود. (معلول) دوم: بهره‌مندی از نقاط ضعف و قوت و عبرت گرفتن از ضعف‌ها

کس ما نبیله بری

زمینه پیدایش تمدن‌های جدید: (۱) کلیسا و تعالیم تحریف شده: تمدن دوم اروپا (قرون وسطی) کنار گذاشتن بت‌پرستی و روی آوردن به مسیحیت آغاز شد.

(کب)

اعتقادات نادرست: آدم در بهشت مرتکب گناه شد.

هرکس با گناه اولیه به دنیا می‌آید. (غسل تعمید)

فدا شدن حضرت عیسی به تاوان گناه بشریت

اعتراف به گناه در حضور کشیش و به دست آوردن عفو ابدی

فروختن بهشت

عدم امکان جدایی زن و شوهر پس از ازدواج

اعتقاد به ناسازگاری میان ایمان و تعقل

مخالفت با نظریات علمی

زن فدا نیست نداشت

نتیجه اعتراف گناه در حضور کشیش و ...: سست شدن ارتباط شخصی با خدا

واسطه قرار گرفتن کشیش‌ها میان انسان و خدا

(۲) بهره‌گیری از تجربیات سایر تمدن‌ها: قرن هفتم میلادی، اواسط قرون وسطی، تولد تمدن اسلامی **زود ۱۰**

بهره‌برداری از تمدن اسلامی: ترجمه کتاب‌ها، علاقه پژوهش

نقاد رهبری کلیسا

خردورزی

گزارش‌های تاریخی: مونتگمری وات: اروپا **مدیون** بودن به تمدن اسلامی

ویل دورانت: بسیاری از هنرها و فنون مانند: معماری و

اسلحه‌سازی ... **مدیون** صنعتگران مسلمان

مونتگمری وات: علم و فلسفه در اروپا بدون کمک گرفتن از فرهنگ

اسلام توسعه نمی‌یافت. اسلام نه تنها در تولیدات مادی و اختراعات اروپا

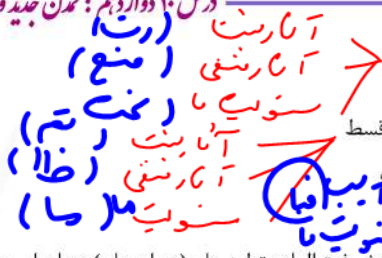
شریک بلکه اروپا را واداشت ... و به **مدیون** بودن عمیق خودمان به جهان

اسلام اعتراف کنیم.

مرتضی محسنی کبیر

درس ۱۰ دوازدهم: تمدن جدید و مسئولیت ما

نوبت اول ۱۰۳
نوبت دوم ۱۳۱
نوبت سوم ۱۳۳

- حوزه علم:**
- آثار مثبت (رت):
 - ۱- رشد سریع علم: جهش فوق العاده تولید علم (دوران علم) جهان امروز را متحول کرده است.
 - ۲- توانایی بهره‌مندی از طبیعت: تصرف در طبیعت تا جایی که قدرت خود را به رخ طبیعت می‌کشد.
 - آثار منفی (منع):
 - ۱) مصرف زدگی: تولید انبوه کالاها بیش از نیاز طبیعی - جاذبه تبلیغات - نیازهای کاذب، تنوع طلبی - در نتیجه دل‌مشغولی و غفلت از بُعد معنوی و متعالی
 - جدی‌ترین آسیب این رویه، تغییر الگوی زندگی و دل‌مشغولی دائمی ...
 - در نتیجه، انسان را از اساسی‌ترین نیاز خود یعنی پرورش و تکامل بعد معنوی و متعالی خویش غافل می‌سازد.
 - ۲) نابودی طبیعت: بهره‌برداری زیاد بواسطه افزایش توان علمی - تخریب ساختار طبیعی محیط زیست
 - ۳) علم‌زدگی: از قرن ۱۸ ← احساس کردند علم تجربی تنها مز موفقیت و سعادت ملت‌هاست.
 - مسئولیت ما (تحت):
 - ۱) تلاش برای پیشگام شدن در علم و فناوری: پیشرفت علمی: پایه‌های استقلال یک ملت تقویت می‌کند. مانع تسلط بیگانگان می‌شود.
 - ۲) حضور مؤثر و فعال در جامعه جهانی: پیام اسلام پیامی مطابق با فطرت انسان و هر انسان حقیقت طلب با مواجه با آن جذب می‌شود.
 - ۳) ترسیم چهره عقلانی و منطقی دین اسلام: میان یک پیام و روش تبلیغ باید تناسب منطقی و معقول برقرار باشد.

معدل

۶۷
۹۶
۱۴۲

۱- الحکمة (دانش استوار - استدلال)	روش‌های تبلیغ
۲- الموعظة الحسنة (پند و اندرز نیکو)	
۳- جادلهم (مجادله و بحث نیکوتر)	

آیه: ادع الی سبیل ربک بالحکمة و الموعظة الحسنة و جادلهم بالتي هي احسن ...

مرتضی عسکری

درس ۱۰ دوازدهم: تمدن جدید و منولیت ما

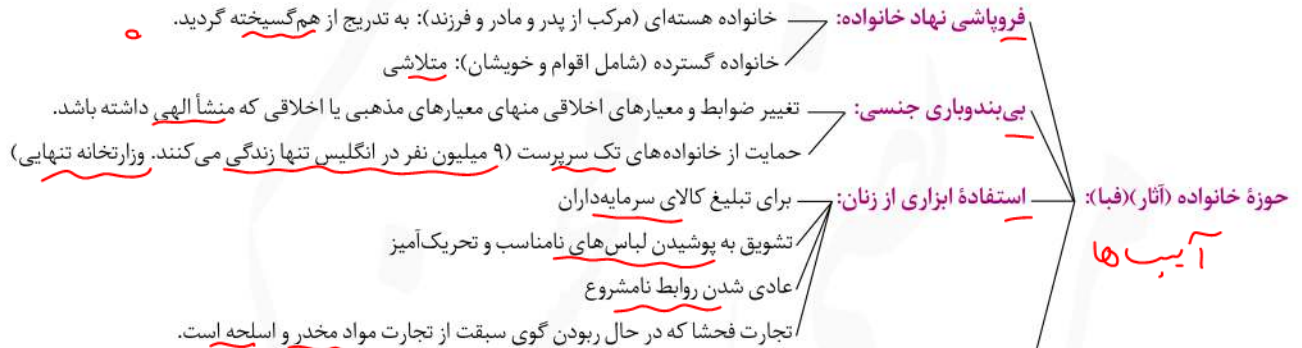

مرغی معنی کبیر

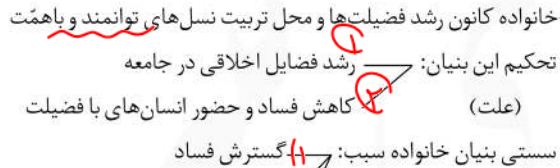
درس ۱۰ دوازدهم: تمدن جدید و مسئولیت ما

* مهم‌ترین عوامل استحکام نظام اسلامی: (۱) استحکام پایه‌های اقتصادی (۲) تلاش برای کاهش فقر (۳) توسعه عدالت در همه ابعاد (۴) اتحاد ملی و انسجام اسلامی (۵) مشارکت عمومی در عمل به وظیفه مقدس امر به معروف و نهی از منکر (نظارت همگانی صفحه ۱۳۱ یازدهم)

۸۸ - ۱۰۴ - ۱۳۵

مسئولیت ما: تلاش در جهت تحکیم بنیان خانواده:

مسئله‌هایی که فاقد قوت و قدرت روحی عدم پذیرش مسئولیت‌های اجتماعی

وقتی حضرت ابراهیم (ع) و حضرت اسماعیل (ع) پایه‌های خانه کعبه را بالا بردند و بنای یک جامعه توحیدی را گذاشتند نه تنها برای خود دعا کردند بلکه از خداوند خواستند ذریه و نوادگانی به آنان عطا کند که ادامه‌دهنده راه توحید و اسلام باشند.

۹۹۵۹۸
تیزریل

سوالات امتحان نهایی شهریور ۱۴۰۱

با تدبر در آیات قرآن و حدیث به سؤالات زیر پاسخ دهید.		(آ)
۰/۵	آیه شریفه ﴿... ما لهم من دونه من ولی و لا یشرک فی حکمه احدا﴾ به کدامیک از مراتب توحید اشاره دارد؟ پاسخ: توحید در ولایت ✓ ندام	۱
۰/۵	در آیه شریفه ﴿إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ فَاعْبُدُوهُ﴾ خداوند از انسان‌ها چه درخواستی دارد؟ پاسخ: عبادت و پرستش خداوند	۲
۰/۵	آیه مبارکه ﴿وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بآيَاتِنَا سنستدرجهم من حیث لا یعلمون...﴾ بیانگر حاکمیت کدام سنت الهی بر زندگی انسان‌ها است؟ پاسخ: سنت املاء و استدراج	۳
۰/۵	با توجه به سخن امام علی (ع) که می‌فرماید: «التَّوْبَةُ تَطْهَرُ الْقُلُوبَ وَتَغْسِلُ الدَّنُوبَ»، توبه چه ثمراتی دارد؟ پاسخ: پاک شدن دل‌ها از آلودگی‌ها (۰/۲۵) و شستشوی گناهان (۰/۲۵) توبه و پشیمانی - توبه ریایی	۴
۰/۵	خداوند در آیه مبارکه ﴿لَا تَقْرَبُوا الزَّانَا إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا﴾ از کدام گناه کبیره نهی می‌فرماید؟ پاسخ: زنا (ارتباط جنسی خارج از چارچوب شرع)	۵

درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را با (ص / غ) مشخص کنید.		(ب)
۰/۲۵	همچنان که یک مدرسه پس از ساخته شدن بی‌نیاز از <u>توسعه</u> است، موجودات نیز پس از پیدایش، بی‌نیاز از خداوند <u>نیازداری</u> نیازداری	۶
۰/۲۵	<u>حُسن</u> فعلی به معنای انجام دادن عمل به <u>بهترین</u> و به <u>همان</u> است که خداوند فرمان داده است، می‌باشد. بسی	۷
۰/۲۵	زندگی توحیدی، ریشه در <u>جهاد</u> توحیدی دارد. نیوان	۸
۰/۲۵	یکی از ویژگی‌های فرهنگ علم در <u>دوره اسلامی</u> منحصر به <u>تحصیل علم</u> به طبقه <u>اقلیت</u> خاص اجتماعی است. زات پنداری - طاهب	۹
۰/۲۵	ما، می‌توانیم به وجود خداوند پی ببریم. <u>صفات</u> بسی	۱۰
۰/۲۵	اگر کسی در پی کسب رضایت قدرت‌های <u>ماده</u> ، <u>طغنه‌ها</u> برآید، گرفتار <u>شرک عمل</u> شده است. فردی	۱۱

مسئله برداشتن

پ) جاهای خالی گزاره‌های زیر را با کلمات مناسب کامل کنید.	
۰/۲۵	اگر انسانی معتقد باشد که می‌تواند مستقل از خداوند، امور را تدبیر کند، گرفتار شرک در شده است. پاسخ: ربوبیت درس ۲ ص ۲۲
۰/۲۵	در تمدن اسلامی، یکی از اهداف مهم پیامبر (ص) ارتقاء جایگاه، به عنوان <u>کانون رشد و تربیت</u> انسان‌ها بود. پاسخ: خانواده درس ۹ ص ۱۱۲
۰/۲۵	رسول خدا (ص) نه تنها همه را دعوت به علم‌آموزی کرد، بلکه آموختن علم را برای مردم، واجب دانست. پاسخ: واجب درس ۷۹ ص ۱۱۴
۰/۲۵	«توانایی بهره‌مندی بیشتر از طبیعت»، از آثار مثبت تمدن جدید در حوزه است. پاسخ: علم درس ۱۰ ص ۱۳۰

ت) کشف ارتباط:	
۱/۵	هر یک از عبارتهای ستون سمت راست با کدام یک از عبارتهای ستون سمت چپ ارتباط دارد؟ توجه: یک مورد اضافی است ۱- علم‌زدگی (آمارتی) ۲- رشد سریع علم ۳- عامل استحکام نظام اسلامی ۱۳۵ ۴- مصرف‌زدگی پاسخ: (آ) ۳ (ب) ۱ (پ) ۴ درس ۱۰ ص ۱۳۵ و ۱۳۰

ث) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.	
۰/۱۵	اصل و حقیقت توحید به چه معناست؟ پاسخ: اعتقاد به اینکه خدا یگانه است. (خدا بی‌همتاست، خدا شریک ندارد.) درس ۲ ص ۱۹
۰/۱۵	در چه صورت توبه، گناهان را به حسنات تبدیل می‌کند؟ پاسخ: اگر توبه، همراه با ایمان و عمل صالح باشد. درس ۷ ص ۸۳
۰/۱۵	منظور از حکمت در دستورات و احکام الهی چیست؟ پاسخ: هر دستور خداوند دلایل خاص خود را دارد که حکمت آن حکم نامیده می‌شود. درس ۸ ص ۹۶
۰/۱۵	بر اساس احکام اسلام در چه صورت ورزش مستحب و دارای پاداش اخروی است؟ پاسخ: اگر ورزش به قصد آمادگی برای انجام وظایف الهی باشد. درس ۸ ص ۹۷

		اصطلاحات زیر را تعریف کنید.	(ج)
۰/۵	۲۱	تسویف: پاسخ: به تأخیر انداختن توبه (۰/۵) (فرد گنهکار دائماً به خود می گوید به زودی توبه می کنم و این گفته را آنقدر تکرار می کند تا اینکه میل به توبه در او خاموش می شود).	سوف استغفر
۰/۵	۲۲	اختیار: پاسخ: یک حقیقت وجدانی، به معنای توانایی بر انجام یک کار و یا ترک آن است.	سجود

		گزینه مناسب را انتخاب کنید.	(ج)
۰/۲۵	۲۳	کدام مورد درباره تکرار توبه صحیح می باشد؟ (آ) تکرار توبه در پی شکستن آن، به معنای دور شدن توبه کار از خداوند است. (ب) توبه واقعی موجب محبوب شدن توبه کار نزد خداوند و جلب رحمت او می شود.	۱۴ و ۱۵
۰/۲۵	۲۴	درباره زمان توبه، کدام مورد صحیح است؟ (آ) زمانی که، امکان توبه بیشتر، انجام آن آسان تر و جبران راحت تر باشد. (ب) وقتی که، خصلت ها در انسان تثبیت شده باشد و انعطاف آدمی کم شده باشد.	۱۴ و ۱۵
۰/۲۵	۲۵	در چه صورتی می توان گفت که شخص گناه کار از گناه خود، توبه کرده است؟ (آ) اگر پس از انجام گناه، احساس پشیمانی کند و بگوید هرگز چنین کاری نمی کنم. (ب) وقتی که ذکر «استغفر الله» را بر زبان جاری کند حتی بدون پشیمانی قلبی.	توبه صغی

۰/۲۵	۲۶	پاسخ: آ درباره توبه، کدام گزینه نادرست است؟ (آ) در توبه همیشه باز است و باید لحظه های توفیق را شکار کرد. (ب) توفیق توبه همیشه میسر است و می توان خود را در دامن مهر خداوند انداخت.	پاسخ: ب
------	----	---	---------

		احکام:	(ج)
۲	۲۷	احکام فقهی هر یک از موارد زیر را مشخص کنید. (واجب کفایی - مستحب - واجب - حرام - حلال و جایز) (آ) اجتناب مسئولان کشور از زندگی اشرافی و تجمل گرایی (ب) ایجاد پایگاه اینترنتی با منظور مقابله با اندیشه های کفرآمیز و ابتذال اخلاقی (پ) تولید، توزیع و تبلیغ انواع آثار هنری به منظور مقابله با تهاجم فرهنگی (ت) تکثیر و کپی آثار ادبی، علمی و هنری بدون دریافت اجازه از پدیدآورندگان آن	پاسخ: واجب پاسخ: مستحب پاسخ: واجب کفایی پاسخ: حرام

به سؤالات زیر پاسخ کامل (تشریحی) دهید.		(خ)
۱	کسانی که می‌پندارند قدر و قضای الهی با اختیار انسان ناسازگار است، چه پندار نادرستی از تقدیر دارند؟ پاسخ: آنان تصور می‌کنند که تقدیر، چیزی غیر از قانونمندی جهان و نظم در آن است که وقتی به حادثه‌ای تعلق گرفت، هر قانونی را لغو و هر نظمی را بر هم می‌زند. درس ۵ ص ۵۷	۲۸
۱	از میوه‌های درخت اخلاص «دریافت پادشاه‌های وصف‌نشدنی» را همراه با ذکر نمونه توضیح دهید. پاسخ: بندگی خالصانه خداوند پادشاهی دارد که چه بسا در ذهن ما ننگند و از تصور و تخیل ما فراتر رود (۰/۵) از جمله این پادشاه‌های وصف‌نشدنی، دیدار محبوب حقیقی و تقرب به پیشگاه خداوند است (۰/۵). درس ۴ ص ۴۸	۲۹
۱	منظور از «انقلاب علیه خود» در توبه چیست؟ پاسخ: انسان می‌تواند در برابر موانع درونی خود ایستادگی کرده و علیه خود انقلاب کند. (با پیروی از عقل علیه تمایلات ناپسند خود قیام کند.) (انقلاب و قیام خود عالی انسان علیه خود دانی) (انقلاب نفس لوانه علیه نفس اماره) درس ۷ ص ۸۱	۳۰
۱	مفهوم سنت «امداد خاص (توفیق الهی)» و یکی از جلوه‌های آن را توضیح دهید. پاسخ: در اصطلاح دینی، توفیق به معنای آسان نمودن است، یعنی خداوند شرایط و اسباب را برای کسی که بلا نیت پاک ندیم در راه حق می‌گذارد و در این راه سعی و تلاش می‌کند چنان فراهم می‌سازد که وی بتواند آسان‌تر به مقصد برسد؛ این امداد خاص خداوند «توفیق الهی» نام دارد. (۰/۵) یکی از جلوه‌های این توفیق، نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت است. (۰/۵) (و یکی دیگر از جلوه‌های این توفیق، ایجاد زمینه مناسب برای رشد و تعالی شخص مؤمن است مانند یافتن دوست خوب) درس ۶ ص ۷۱	۳۱
۱/۵	رسول خدا (ص) در راستای دو معیار تمدن اسلامی یعنی «ایمان به توحید» و «ایمان به معاد» چه کردند؟ پاسخ: رسول اکرم (ص) از همان ابتدای دعوت مردم را به یکتاپرستی دعوت کرد و فرمود: «ای مردم بگویید معبودی جز الله نیست تا رستگار شوید.» (۰/۷۵) رسول خدا (ص) در کنار دعوت به توحید، افق نگاه انسان‌ها را از محدوده زندگی دنیایی فراتر برد و آنان را با زندگی در آخرت آشنا کرد.	۳۲

۱- نعم اجرهم عند ربهم

۲- لا خوف علیکم ولا هم یحزنون

۲	آشنایی با نقاط قوت و ضعف تمدن جدید اروپا از چه جهاتی برای ما مسلمانان مطلوب است؟ پاسخ: اول آن که ما مسلمانان مانند سایر ملت‌ها با این تمدن ارتباط مستقیم داریم؛ بنابراین هم تحت تأثیر آن قرار می‌گیریم و هم می‌توانیم بر آن اثر بگذاریم؛ هر قدر، آگاهی و هوشیاری ما بیشتر باشد، قدرت تأثیرگذاری ما بیشتر خواهد بود. (۱) دوم آن که، بررسی ضعف‌ها و قوت‌های این تمدن در عرصه‌های مختلف این کمک را به ما می‌کند که در راستای احیای تمدن اسلامی از نقاط قوت این تمدن بهره‌مند شویم و با عبرت گرفتن از ضعف‌ها و آسیب‌های آن بتوانیم برنامه‌ریزی درست و کم‌اشتباهی را برای سامان‌دهی تمدن اسلامی داشته باشیم. (۱) درس ۹ ص ۱۰۹	۳۳
---	--	----

سوالات امتحان نهایی دی ۱۴۰۱

با تدبیر در آیات قرآن و حدیث به سوالات زیر پاسخ دهید.		(آ)
۰/۵	با توجه به مراتب توحید، آیه شریفه ﴿وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ...﴾ پس از کدام مرتبه توحیدی قرار می‌گیرد؟ پاسخ: توحید در خالقیت	۱
۰/۵	طبق آیه ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ...﴾ کدام گزینه بیانگر علت نهی مؤمنان از دوستی با دشمنان خداست؟ (۱) «تلقون اليهم بالموعدة» (۲) «وقد كفروا بما جاءكم من الحق» (۳) «ومن الناس من يعبد الله على حرف» پاسخ: گزینه ۲ شاهد	۲
۰/۵	طبق آیه ﴿وَالَّذِينَ فِينَا لِنَهْدِيَنَّهُمْ سَبِيلَنَا وَإِنَ اللَّهُ لَمَعَ الْمَجْسِنِينَ﴾ جهاد مؤمنان در راه خدا، چه نتایجی برای‌شان در پی دارد؟ پاسخ: خدا آنان را به راه‌های خود هدایت می‌کند و آنان را همراهی می‌کند.	۳
۰/۵	آیه مبارکه ﴿وَمِنَ آيَاتِهِ أَن يَخْلُقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا...﴾ بیانگر کدام معیار تمدن اسلامی است؟ (نام معیار) پاسخ: ارتقاء جایگاه خانواده و احیاء منزلت زن و ارزش‌های اصیل او	۴
۰/۵	عمل افراد جامعه اسلامی بر مبنای حدیث نبوی: «برترین جهاد؛ سخن حقی است که انسان در مقابل سلطانی ستمگر بر زبان آورد» جامعه را به کدام یک از معیارهای تمدن اسلامی نزدیک می‌کند؟ پاسخ: برپایی جامعه‌ای عدالت‌محور	۵

۲/۵

۱) ۳
۲) ۳
۳) ۴
۴) ۵

لَا تَدْرُسُوا دِينَنَا بِاللِّبَاءِ
لِيَقُومَ أَمْرُكُم بِالْقِسْطِ

درستی یا نادرستی گزاره‌های زیر را با (ص / غ) مشخص کنید.		(ب)
۰/۲۵	هر چه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خداوند بیشتر شود، احساس نیاز او به خداوند نیز بیشتر می‌گردد. ✓ پاسخ: ص	۶
۰/۲۵	اینکه خداوند پیامبر اکرم (ص) را ولی انسان‌ها معرفی نموده، بدین معناست که ولایت خود را به ایشان واگذار کرده است. ✓ پاسخ: غ	۷
۰/۲۵	بیت «هیچ گویی سنگ را فردا بیا / ورنیایی من دهم بد را سزا» بیانگر «مسئولیت‌پذیری» و شاهدهی بر اختیار آدمی است. ✓ پاسخ: ص	۸
۰/۲۵	«آشنایی ما با نشانه‌های الهی و بهره گرفتن از طبیعت» از نتایج شناخت ما به سنت‌های حاکم بر زندگی انسان‌هاست. ✓ پاسخ: غ	۹
۰/۲۵	یکی از ویژگی‌های فرهنگ علمی دوره اسلامی منحصر نبودن تحصیل علم به طبقه یا قشری خاص بود. ✓ پاسخ: ص	۱۰
۰/۲۵	پذیرش عقاید رهبران کلیسا درباره هر موضوعی به جز موضوعات علمی، ضروری بود و مخالفت با آن، کفر تلقی می‌شد. ✗ پاسخ: غ	۱۱

گفتنی - صعوات

پ		جاهای خالی گزاره‌های زیر را با کلمات مناسب کامل کنید.
۰/۲۵	۱۲	گر چه ما به وجود خداوند به عنوان آفریدگار جهان پی می‌بریم اما نمی‌توانیم او را دریابیم. پاسخ: ذات (چیستی) مکنونی
۰/۲۵	۱۳	هیچ گروهی از مسلمانان، غیر از جریانی که امروزه به مشهور شده، درخواست از رسول خدا (ص) را شُرک‌آلود نمی‌دانند. پاسخ: جریان تکفیری
۰/۲۵	۱۴	دل سپردن به هوای نفس و کسب رضایت قدرت‌های مادی ، انسان را دچار شرک می‌کند. پاسخ: عملی در بیداری
۰/۲۵	۱۵	«دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات» یکی از راه‌های است. ارد پاسخ: تقویت اخلاص
۰/۲۵	۱۶	بنا بر فرمایش امام باقر (ع) برای توبه کردن کافی است. حقیقت توبه توبه صفتی پاسخ: پشیمانی
۰/۲۵	۱۷	قرآن کریم طبق آیه شریفه « قد افلح من رزگاها » رمز سعادت و رستگاری انسان‌ها را دانسته است. پاسخ: تزکیه نفس رستگاری نجه تزکیه نفس است

ت		کشف ارتباط:												
هر یک از عبارت‌های ستون سمت راست با کدام یک از عبارت‌های ستون سمت چپ ارتباط دارد؟														
۱/۵	۱۸	<table border="1"> <tr> <td>توجه: یک مورد اضافی است</td> <td></td> </tr> <tr> <td>۱- سنت امداد خاص</td> <td>آ) احسان پیاپی خدا و پرده‌پوشی‌های او و مغرور شدن انسان‌ها</td> </tr> <tr> <td>۲- سنت امداد عام الهی</td> <td>ب) ثبت فوری اعمال نیک بندگان توسط فرشتگان الهی</td> </tr> <tr> <td>۳- سنت ابتلاء</td> <td>پ) ایجاد شرایط و اسباب برای آسان‌تر به مقصد رساندن مؤمنان</td> </tr> <tr> <td>۴- سنت املاء و استدراج</td> <td>ت) ایجاد شرایط و موقعیت برای بروز صفات درونی افراد</td> </tr> <tr> <td>۵- سنت سبقت رحمت بر غضب الهی</td> <td></td> </tr> </table>	توجه: یک مورد اضافی است		۱- سنت امداد خاص	آ) احسان پیاپی خدا و پرده‌پوشی‌های او و مغرور شدن انسان‌ها	۲- سنت امداد عام الهی	ب) ثبت فوری اعمال نیک بندگان توسط فرشتگان الهی	۳- سنت ابتلاء	پ) ایجاد شرایط و اسباب برای آسان‌تر به مقصد رساندن مؤمنان	۴- سنت املاء و استدراج	ت) ایجاد شرایط و موقعیت برای بروز صفات درونی افراد	۵- سنت سبقت رحمت بر غضب الهی	
توجه: یک مورد اضافی است														
۱- سنت امداد خاص	آ) احسان پیاپی خدا و پرده‌پوشی‌های او و مغرور شدن انسان‌ها													
۲- سنت امداد عام الهی	ب) ثبت فوری اعمال نیک بندگان توسط فرشتگان الهی													
۳- سنت ابتلاء	پ) ایجاد شرایط و اسباب برای آسان‌تر به مقصد رساندن مؤمنان													
۴- سنت املاء و استدراج	ت) ایجاد شرایط و موقعیت برای بروز صفات درونی افراد													
۵- سنت سبقت رحمت بر غضب الهی														
		پاسخ: آ) ۴ (درس ۶ ص ۷۳) ب) ۵ (درس ۶ ص ۷۲) پ) ۱ (درس ۶ ص ۷۱) ت) ۳ (درس ۶ ص ۶۸)												

ث		به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.
۰/۵	۱۹	چرا رسیدن به معرفت عمیق «خدا را با هر چیزی دیدن» هدفی قابل دسترس به ویژه برای نوجوانان و جوانان است؟ پاسخ: زیرا از پاکي و صفای قلب برخوردارند
۰/۵	۲۰	مهم‌ترین عامل در تعیین هدف‌ها و رفتارهای انسان چیست؟ پاسخ: افکار و اعتقادات هر فرد (اعت)
۰/۵	۲۱	رسول خدا (ص) در راستای تبیین معیارهای تمدن اسلامی، چگونه افق نگاه انسان‌ها را از محدوده زندگی دنیایی فراتر برد؟ پاسخ: آن‌ها را با زندگی در آخرت آشنا کرد
۰/۵	۲۲	چگونه بسیاری از مردم در جوامع غربی دریافته‌اند که نمی‌توان سعادت را تنها در «علم تجربی» جستجو کرد؟ پاسخ: با شکست‌های پی‌درپی جوامع غربی در عرصه اخلاق و ظهور بحران‌های اخلاقی در این جوامع

گفتنی - صعوات

جهان بینی نوسیدک | زندگی نوسیدک

اعت | عدل

گفتنی - صعوات

گفتنی - صعوات

		اصطلاحات زیر را تعریف کنید.	(ج)
۰/۱۵	درس ۸ ص ۹۶	پاسخ: هر دستور خداوند، دلایل خاص خود را دارد که حکمت آن حکم و دستور نامیده می‌شود.	۲۳
۰/۱۵	درس ۴ ص ۴۴	پاسخ: یعنی شخص عملش را فقط برای رضای خدا و همانگونه که او دستور داده است، انجام دهد.	۲۴
۰/۱۵	درس ۷ ص ۸۲	پاسخ: توبه گناهان را از قلب خارج می‌کند و آن را بست و شو می‌دهد به این عمل، پیرایش یا تخلیه گویند.	۲۵

۱

		گزینه مناسب را انتخاب کنید.	(ج)
۰/۲۵	درس ۷ ص ۸۳	کدام گزینه بیانگر آن است که «تکرار توبه» موجب جلب رحمت خداوند می‌شود؟ (۱) «من جاء بالحسنة فله عشر امثالها» (۲) «التائب من الذنب کمن لا ذنب له» (۳) «ان الله يحب التوابين ويحب المتطهرين» پاسخ: ۳	۲۶

اسم باله

۰/۲۵	درس ۷ ص ۸۸	کدام گزینه در مورد توبه اجتماعی درست است؟ (۱) لازم نیست که انحراف‌های اجتماعی ضرورتاً در مراحل ابتدایی خود اصلاح شوند. (۲) کوتاهی در انجام «امر به معروف و نهی از منکر» اصلاح جامعه برای تحقق توبه اجتماعی را مشکل می‌سازد. (۳) حساسیت مردم در برابر گناهان اجتماعی، مانع گسترش این گناهان نمی‌شود. پاسخ: ۲	۲۷
۰/۲۵	درس ۹ ص ۱۱۲	کدام گزینه درباره وضعیت زنان در دوره قبل از اسلام نادرست است؟ (۱) همچون کالا تلقی می‌شدند (۲) از حق مالکیت برخوردار بودند (۳) تولد دختر موجب سرافکنندگی خانواده‌اش بود پاسخ: ۲	۲۸
۰/۲۵	درس ۱۰ ص ۱۳۳	کدام گزینه از آثار تمدن جدید در حوزه عدل و قسط نمی‌باشد؟ (۱) تاسیس وزارت تنهایی به نام وزارت تنهایی (زن) (۲) از صحنه خارج شدن حکومت‌های موروثی (۳) آشنایی مردم با حقوق خود در مقابل دولت‌ها پاسخ: ۱	۲۹

آب‌ها

آب‌سب

توبه نوین

اصطلاحات زیر را تعریف کنید.		(ج)
۰/۱۵	حکمت احکام: پاسخ: هر دستور خداوند، دلایل خاص خود را دارد که حکمت آن حکم و دستور نامیده می‌شود.	۲۳
۰/۱۵	درس ۸ ص ۹۶ اخلاص در کاربرد دینی: پاسخ: یعنی شخص عملش را فقط برای رضای خدا و همانگونه که او دستور داده است، انجام دهد.	۲۴
۰/۱۵	درس ۴ ص ۴۴ پیرایش یا تخلیه: پاسخ: توبه گناهان را از قلب خارج می‌کند و آن را شست‌وشو می‌دهد به این عمل، پیرایش یا تخلیه گویند.	۲۵
۰/۱۵	درس ۷ ص ۸۲	

گزینه مناسب را انتخاب کنید.		(چ)
۰/۲۵	کدام گزینه بیانگر آن است که «تکرار توبه» موجب جلب رحمت خداوند می‌شود؟ (۱) «من جاء بالحسنة فله عشر امثالها» (۲) «التائب من الذنب کمن لا ذنب له» (۳) «ان الله يحب التوابين ويحب المتطهرين» پاسخ: ۳	۲۶
۰/۲۵	درس ۷ ص ۸۳	

۰/۲۵	کدام گزینه در مورد توبه اجتماعی درست است؟ (۱) لازم نیست که انحراف‌های اجتماعی ضرورتاً در مراحل ابتدایی خود اصلاح شوند. (۲) کوتاهی در انجام «امر به معروف و نهی از منکر» اصلاح جامعه برای تحقق توبه اجتماعی را مشکل می‌سازد. (۳) حساسیت مردم در برابر گناهان اجتماعی، مانع گسترش این گناهان نمی‌شود. پاسخ: ۲	۲۷
۰/۲۵	کدام گزینه درباره وضعیت زنان در دوره قبل از اسلام نادرست است؟ (۱) همچون کالا تلقی می‌شدند (۲) از حق مالکیت برخوردار بودند (۳) تولد دختر موجب سرافکنندگی خانواده‌اش بود پاسخ: ۲	۲۸
۰/۲۵	کدام گزینه از آثار تمدن جدید در حوزه عدل و قسط نمی‌باشد؟ (۱) تاسیس وزارتخانه‌های به نام وزارت تنهایی (۲) از صحنه خارج شدن حکومت‌های موروثی (۳) آشنایی مردم با حقوق خود در مقابل دولت‌ها پاسخ: ۱	۲۹
۰/۲۵	درس ۷ ص ۸۸	
۰/۲۵	درس ۹ ص ۱۱۲	
۰/۲۵	درس ۱۰ ص ۱۳۳	

خ	به سوالات زیر پاسخ کامل (تشریحی) دهید.
۳۱	در بحث «توحید در ربوبیت»، هنگامی که کشاورز رابطه خود را با خداوند بررسی می‌کند، به چه نتایج می‌رسد؟ پاسخ: وقتی رابطه خود را با خدا بررسی می‌کند می‌بیند که هم خودش و هم نیرو و توانش از آن خداست ۰/۵ و کشت و زرع او بر اساس
۳۲	استعدادی که خداوند در آن قرار داده رشد کرده و محصول داده است ۰/۲۵ در نتیجه درمی‌یابد که زارع حقیقی و پرورش‌دهنده اصلی زراعت او خداست و باید شکر گزار او باشد. ۰/۲۵ درس ۲ ص ۲۰
۳۳	بیت «برو این دام بر مرغی دگر نه / که عنقا را بلند است آشیانه» بیانگر کدام میوه درخت اخلاص است؟ توضیح دهید. پاسخ: نفوذناپذیری در برابر وسوسه‌های شیطان ۰/۵ اگر انسان در اخلاص پیش رود به مرحله‌ای می‌رسد که دیگر فریب وسوسه‌های
۳۴	شیطان را نمی‌خورد چرا که شیطان خود اقرار کرده است که توانایی فریب دادن مؤمنان یا اخلاص را ندارد. ۰/۵ درس ۴ ص ۴۷ و ۴۸ مقصود از «جبران حقوق الهی» در بحث توبه را توضیح دهید.
۳۵	پاسخ: مهم‌ترین حق خداوند، حق اطاعت و بندگی اوست ۰/۲۵ توبه‌کننده باید بکوشد کوتاهی‌های خود را در پیشگاه خداوند جبران کند. برای مثال: نمازها یا روزه‌های از دست داده را به تدریج قضا نماید و عبادت‌های ترک شده را به جا آورد. ۰/۷۵ درس ۷ ص ۸۷
۳۶	چرا از دیدگاه اسلام «ارتباط جنسی خارج از چارچوب شرع» حرام دانسته شد؟ پاسخ: رایج شدن این ارتباط بازگشتی به دوران جاهلیت است ۰/۲۵ و بنیان خانواده را متزلزل می‌کند ۰/۲۵ همان‌طور که در کشورهایی که

۳۷	این قبیل رابطه‌ها وجود دارد خانواده استحکام خود را از دست داده ۰/۲۵ و فرزندان تک سرپرست فراوان شده‌اند. ۰/۲۵ درس ۸ ص ۹۸ چگونه پیامبر گرامی اسلام (ص) توانست یکی از جاهل‌ترین جوامع روزگار خود را مشتاق علم نماید؟ پاسخ: نزول تدریجی آیات قرآن کریم و دعوت مکرر این کتاب به خردورزی و دانش از یک طرف و تشویق دائمی رسول خدا (ص) از طرف دیگر سد جاهلیت و خرافه‌گرایی را شکست ۰/۵ رسول خدا (ص) نه تنها همه را دعوت به علم‌آموزی کرد بلکه آموختن علم را بر مردم واجب دانست و فرمود: «بر هر مرد و زن مسلمان واجب است» بدین ترتیب یکی از جاهل‌ترین جوامع آن روز را مشتاق علم ساخت. ۰/۵ درس ۹ ص ۱۱۴ اهمیت «مبارزه با ستمگران و تقویت فرهنگ جهاد، شهادت و صبر» در حوزه عدل و قسط را، توضیح دهید. پاسخ: یکی از رسالت‌های اصلی انبیاء مبارزه با ظلم و برقراری عدل و گسترش حق و حقیقت بوده است. هر چند که بسیاری از مردم با شنیدن سخن حق دلشان نرم می‌شود و مجذوب حقیقت و عدالت می‌شوند، اما باید هشیار باشیم که همواره گروهی از اهل باطل هستند که نه تنها زیر بار حق نمی‌روند بلکه سد راه حق جویی می‌شوند ۰/۷۵ زیرا گسترش عدالت منافع آن‌ها را تهدید می‌کند. این گروه‌ها تا همه را تابع خود نکنند و یوغ اسارت بر گردن دیگران نیفکنند آرام نمی‌گیرند. ۰/۲۵ درس ۱۰ ص ۱۳۴ چگونه می‌توان هم به قضا و اراده الهی اعتقاد داشت و هم انسان را موجودی مختار دانست؟ توضیح دهید. پاسخ: وجود اختیار و اراده در انسان ناشی از اراده الهی و خواست خداست ۰/۵ به عبارت دیگر خداوند اراده کرده است که انسان موجودی مختار و دارای اراده باشد. در فعل اختیاری تا زمانی که ما اراده کاری را نکرده‌ایم آن کار انجام نمی‌گیرد ۰/۵ در عین حال وجود ما، اراده ما و عملی که از ما سر می‌زند همگی وابسته به اراده خداوند است ۰/۵ یعنی اراده انسان در طول اراده خداست. ۰/۵ درس ۵ ص ۵۹
----	---

اختیار مختار
۱۴۵

